№ 167 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאדזשער טאגעבלאט

היינט 8 זייטען

רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאווער 16. טעלעפאנען פון: רעדאקציע 10057, פון אדמיניסטראציע 10047. | זונטאג, כ"ד תמוז פ' מטות-מסעי תר"צ | 20 lipca 1930 r. | 23-טער יאהרגאנג

עקסצעסען געגען יודען אין טארנאפאל

קוליגאנישע סטודענטען אנגעפאלען אויף יודען אין שטאטישען פארק

אויסגעריסען די בערד און זיי מערדערליך געשלאגען

לעמבערג, (טעל.) פון טארנאפאל מעלדעט מען, אז דארטען זענען נעכטען פארגעקומען ערנסטע אנטיסעמיטישע עקסצעסען געגען יודען.

קוליגאנישע סטודענטען זענען בעפאלען די יודישע שפאציר-געהער אין פארק און זיי מערדערליך געשלאגען. ביי די עלטערע יודען האבען די קוליגא-נעס אויסגעריסען די בערד. פאליציי האט איינינגע פון די קוליגאנעס ארעסטירט.

פאגראם-שטימונג אין רומעניע

די לאגע ווערט כסדר געפעהרליכער

ווין, 19 יולי (יט"א טעלעגר.) פון בוקארעסט טיילט מען מיט, אז די לאגע איז איצט נאך געפעהרליכער ווי פריהער. עס איז דא א גרונד מורא צו האבען, אז די פריהערדיגע עקסצעסען זענען נאר געווען א פארשפיל צו דעם, וואס קען קומען. עס הערשט אנ'אמת'ע פראגראם-שטימונג.

צוליב דער ערנסטער לאגע, האט פרעמיער מאניו איבערגעריסען זיין אור-לויב און געקומען קיין בוקארעסט.

סענסאציאנעלער דאקומענט פון יאהר 1916

דער דעמאלסדיגער ענגלישער אויסערן-מיניסטער האט יד געווענדעט צו דער צארישער רעגירונג, וועגען קאלאניזירען יודען אין א"י און איבערגעבען זיי די אדמיניסטראציע פון לאנד

ניו-יארק, 19 יולי (יט"א טעלעגר.) אין ניו-יארקער „טיימס" איז אפגעדרוקט א דעפעשע פון איהר זשענעווער קארעספאנדענט, אין וועלכער עס זאגט זיך, אז די נייע אראבישע אקציע אויפ'ן פארום פון פעלקער-בונד און וועל-כער שטיצט זיך אויף פערעפענטליכען די הבטחה פון לארד באלפור אין יאהר 1916 צו אנערקענען די מאק-מאהאן-קארעספאנדענץ, האט וויינינג שאנסען אויף ערפאלג, מחמת אין די אראבישע פריינדליכע קרייזען איז מען איבערצייגט, אז די דאזיגע פערפליכטונגען זענען נוגע בלויז די אראבישע לענדער און נישט ארץ-ישראל.

דער זעלבער קארעספאנדענט פערעפענטליכט אין דער דערמאהנטער צייטונג א סענסאציאנעלע ידיעה, אז אין יאהר 1916 האט דער דעמאלסדיגער ענג-לישער אויסערן-מיניסטער לארד גרעי צוגעשיקט צו דער רוסישער רעגירונג א פראיעקט וועגען איינפיהרען א ספעציעלען רעזשים אין פאלעסטינא. דער דאזי-גער פראיעקט האט פאראויסגעזעהן, אז די יודען זאלען האבען דאס רעכט צו קאלאניזירען זיך אין ארץ-ישראל, און נאך א געוויסער צייט פון פערנעהמען זיך מיט קאלאניזאציע ארבייט, זאל די יודען איבערגעגעבען ווערען די אנפיה-רונג מיט דער אינערליכער אדמיניסטראציע פון לאנד.

Po długich i ciężkich cierpieniach zmarł w dniu 18 lipca 1930 r.

B. P.

STANISŁAW KALMANOWICZ

przeżywszy lat 28. kierownik firmy „Muza" w Łodzi

Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, dn. 20 lipca r. b. o godz. 2 pop. z domu przedpogrzebowego, o czem powiadamia pozostała w głębokim smutku

RODZINA

Uprasza się o nieskładanie wizyt kondolencyjnych.

Bank Spółdzielczy

Kupców i Przemysłowców

w ŁODZI

Spółdz. z ogr. odpow. — Tel. 136-46 i 188-34

39 צעגעלניאנא 39

פראנט 1-טער שטאק פראנט 1-טער שטאק

נעמט אן וועקסלען, פראכטען און פערשידענע דאקומענטען אויף אינקאסא אויף אלע פלעצער אין גאנץ פוילען ביי א מינימאלער פראוויזיע און צאהלט אויס דעם זעלבען טאג, ווייזט איבער געלד אויף גאנץ פוילען. נעמט אן וקלאדען איינלאגען, נדן-געלדער און קלענערע אפשפא-רונגען אויף די בעסטע בעדינגונגען, מאכט דיס-קאנטא און גיט ארויס אוואנסען אויף 'אינקאסא.

ערלעדיגט אלץ פינקטליך און רעעל.

די באנק איז אפען פון 9 ביז 2 מיטאג.

שטאטיש טעאטער – צעגעלניאנא 63. – יאהר XV אנפ. מ. מזאה

גאסטראלען פון דער ווילנער טרופע

היינט זונטאג ד. 20-טן יולי, 8.45 אווענט

די תאוה (אונטער די אולם בוימער)

דראמע אין 3 אקטן פון יודזשען אניעל. איבערז. און רעזש. א. טייטעלבוים

מארגען מאנטאג ד. 21 יולי 8.45 אווענט

„טאג און נאכט"

דער פאר-פערקויף פון בעשטעלונגס-בילעטען צו בעקומען ביי דער קאסע פון שטאטישען טעאטער פיעטריקאווער 74.

Krynica-Zdrój

otwarcie nowoczesnego

hotelu-pensjonatu

SPLENDID

przy aleji Lipowej blizko nowych Łazienek

właściciel: **J. EBIN**

KUCHNIA WARSZAWSKA.

Pokoje z utrzymaniem lub bez.

אויפפאדערונג

אלע פערזאנען, וואס קומט געלד ביי ראובן קאפעלושניק און זיין איידעם אברהם לעווקא-וויטש, שענקיעוויטשא 52 און ווילען אפראטעווען זייער געלד, זאלען קומען אונבעדינגט היינט זונ-טאג ד. 20 יולי 6 א זייגער אווענד אין דער וואוי-נונג פון ה' ראזענבוים, גלובנא 41 פראנט 1-טער שטאק כדי אנצונעהמען געהעריגע שריט ביים אפ-ווארפען די דזשערזשאווא, וואס איז פערשריבען גע-ווארען אויף דער טאכטער.

א גרופע בעלי חובות.

Dr. med. M. Heller

פעציאליסט פאר הויט- און וענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע

נאווראט 2, טעל. 179-89

נעמט אן ביז 10 פריה, און פון 4—8 אווענד פאר פרויען פון 4—5 נאכט.

אונבעמיטעלטע — לעטשניצע פרייזען.

Dr. Ludwik Falk

ספעציאל-ארצט פאר הויט און געשלעכטס-קראנקהייטען

נאווראט 7, טעל. 128-07

נעמט אן פון 10—12, 5—7 אווענד.

Dr. A. Mazur

וסכאדניא 65, — טעל. 166-01

נעמט אן פון 10—2.31.30 און 4—6 אווענד.

מז"ט

לרגלי נשואי בנו של ר' אברהם אבא נ"י

איינהארן

חבר הועד מהחסד של אמת מברכו בברכת מז"ט ולזכות לראות מאתו בנים ובני בנים.

ידידו יהושיע זאראמב.

Dr. med Feldman

אקושער און פרויען-ארצט

Rzgowska 5, telef. 191-08

פון 3—5 און אין לעטשניצע Piotrkowska 62 פון 5.30—7.30

Dr. med. H. Lajchter

צאהן-כירורג

קיפער, דזשאנסלעס גומען, צינג-קראנקהייטען א.ד.ג.

זשעלאנא 9 טעל. 149-66 1 שטאק פראנט.

נעמט אן פון 2.30 נ"מ. ביז 9.30 אוו.

Dr. med. J. LUBICZ

Ortopeda

גראנסקא 28, טעל. 183-17

ספעציאליסט פון ביינער און געלענק-קראנקהייטען פערקרימונגען פון פלייצעס און גלידער

פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען: ווי וקלאדקעס געגען פלאט פיס קינסטליכע פיס, ארטאפעדישע גארסעטען א. א. וו.

נעמט אן פון 2.30 ביז 4.30 נאכט.

Dr. med. D. FRID

צו ריקגעקעהרט

ספעציאליסט פון אינערליכע און קינדער קראנקהייטען

שענקיעוויטשא 37 — טעל. 224-78

נעמט אן טעגליך פון 8—10 פריה און פון 1—2 נאכמ ווי אויך אין לעטשניצא „סאניטאס" צעגיעלניאנא 29 פון 11 — 1 מיטאג

Dr. med. D. RAWICZ

ספעציאליסט פאר קינדער און אינערליכע קראנקהייט

צוריקגעקערט און איבערצויגען

קילינסקיעגא 49 טעל. 154-36

נעמט אן פון 3—5 נאכמ.

Dr. med. H. Różaner

ספעציאליסט פון הויט- און וענערישע קראנקהייטען און קינדערלאזיגקייט

נארוטאוויטשא 9, טעל. 128-98

נעהמט אן פון 8—10; 5—8 אווענד

א ספעציעלער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med. Adam Bender

נארוטאוויטשא 30 טעל. 114-75

ספעצ. פאר אינערליכע און הארץ-קראנקהייטען

Dr. Med. E. Reicher

ספעציאל ארצט

פאר הויט האר אין וועגערישע קראנקהייטען דיאטערמיע-בעהאנדלונג און עלעקטרא-טעראפיע פאלודניאווא 28 טעל. 201-93. נעמט אן פון 8—11 פריה און 6—9 אווענד. זונטאג פון 9—2 מיטאג.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פרייזען

טמארשי-פעלדשער

B. Joskowicz

שטעלט פאקען טעגליך מיט פרישער קראוויאנקע און גיט אויך ארויס שוויאדעצטוועס

פולנאצנא Północna 4 — טעלעפ. 141-8

נעמט אן פון 8—11 און פון 4—6 אווענד.

היגיענישער

פריזיער-אנשטאלט

פאמארסקא 14, טעל. 162-83

פראנט 2-טער שטאק

איז נאך א גרינדליכען רעמאנט געעפענט און בעט זעהר זיינע יעצטיגע און געוועזענע קונד-שאפט, ווי אויך בעקאנטע אונז צו בעזוכען. מיר בעמיהען זיך אלע העכסט - צופרידענצושטעלען.

צו מעסיגע פרייזען.

עס ווערט דארט געזוכט א לעהריונגע.

Dr. Niewiażski

אנדזשעיא 5 טעל. 159-40

נעמט אן פון 8—11 פריה און פון 5—9 אווענד.

ספעציאליסט

פאר סיפיליס, טריפער און מענער-שוואכע

בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

פאר דאמען ספעציעלער ווארטע-זאל

שטורעמס הוראַגאַנען און וואָלקען-בריכען

מאַכען אָן מורא'דיגע חורבנות אין אַ רייהע לענדער

300 קרבנות פון אַ טייפון אין יאַפּאַן.—8 דאַמפּער און 82 מאָטאָר שיפלעך דערטרונקען געוואָרען

שרעקליכע שלאַקס-רעגענס אין בערלין, ווין, בודאַפּעסט און ווילנאַ

שרעקליכער טייפון אין יאַפּאַן

הונדערטער מענשען אומגעקומען

לאָנדאָן, 19. (ספּ.)

לויט מעלדונגען פון טאָקיאָ האָט אויף דער אינזעל קיושו געוואָלדעוועט אַ שרעקליכער טייפון, וואָס האָט אָנגעמאַכט גרויסע שאָדענס. יעדע פערבינדונג מיט דער אינזעל איז איבערגעריסען. דער גובערנאַטאָר פון נאַגאַסאַקי האָט איבערגעשיקט דער רעגירונג דעם ערשטען ראַדיאָ בעריכט וועגען דער קאַטאַסטראָפע. די צאָהל טויטע איז נאָכנישט פעסטגעשטעלט, אָבער מען האַלט אַז זי איז זעהר גרויס און פאַרט פון נאַגאַסאַקי זענען דערטרונקען געוואָרען עטליכע שיפען. אַ רייהע עפענטליכע און פריוואַטע בנינים זענען צושטערט געוואָרען. אײנס פון די דערפלעכער ארום נאַגאַסאַקי איז אינגאַנצען אָפּגעווישט געוואָרען פון דער ערד. דער טייפון איז אַוועק אין דער ריכטונג פון קאָרעא, וואָס האָט ערשט ניט לאַנג צוריק געליטען פון אַ גרויסער פערפלייצונג.

לאָנדאָן, 19. (ספּ.)

וועגען דער טייפון-קאַטאַסטראָפע אין יאַפּאַן מעלדעט מען, אַז אין פיל שטעט פון דרום-מערב יאַפּאַן זענען אײנגעפאַלען הונדערטער הייזער. אין אײן שטאָט זענען אומגעקומען 130 מענשען. אַ שיף מיט 90 פּאַסאַזשירען איז דערטרונקען געוואָרען.

לאָנדאָן, 19 יולי (ספּעצ.) לויט ווייטערע מעלדונגען פון טאָקיאָ האָט דער טייפון אָנגעמאַכט געוואַלדיגע חורבנות. ביז איצט ווייס מען שוין פון 300 קרבנות. דער טייפון האָט געבושעוועט סיי אויף דער יבשה סיי אויפ'ן ים. 8 דאַמפּערס און 83 מאָטאָר-שיפלעך זענען דערטרונקען געוואָרען. דער שאָדען ווערט געשאַצט אויף 20 מיליאָן יען.

אַ וואָלקען-בראָך איבער בערלין און ווין

ווין, 19. (ספּ.)

געכטען איז אָוונט איז איבער ווין אריבער אַ געוואַלדיגער שטורם בעגלייט מיט אַ שלאַקס-רעגען. די פייערלעשער זענען ארויסגערופען געוואָרען 44 מאָל כדי אויסצופּומפּען דאָס וואַסער פון די וואוינונגען.

די מעלעגראַף ליניע פון דער ווינער אומגעגענד זענען איבערגעריסען געוואָרען.

בערלין, 19. (ספּ.)

געכטען אין אָוונט האָט איבער בערלין זיך אראָפּגעלאָזט אַ שלאַקס רעגען וואָס איז געגאַנגען אַ גאַנצע נאַכט. מאָמענטענווייז האָט דער רעגען אָנגענומען דעם כאַראַקטער פון אַ וואָלקען-בראָך.

די פייערלעשער זענען ארויסגערופען געוואָרען צעהנדליגער מאָל. אַזאַ שרעקליכער רעגען איז אין בערלין שוין נישט פערצייכענט געוואָרען זייט צעהנדליגער יאָהרען.

די פערבינדונג מיט וואַרשאַ איז איבערגעריסען געוואָרען ביז 10 אזייגער.

שטורעם אין בודאַפּעסט

בודאַפּעסט 19 (ספּעצ.) איבער בודאַפּעסט איז היינט אריבער אַ שרעקליכער שטורם, וואָס האָט אָנגעמאַכט גרויסע שאָדענס. איינציגע פּערזאָן זענען שווער פערוואונדעט געוואָרען. אַ דונער איז אַריין אין דער עלעקטראָוואָניע און בעת'ן גרויסען שטורם האָט אין שטאָט 15 געהערשט אַ שטאָק-פינסטערניש.

מורא'דיגער שטורם איבער ווילנאַ

ווילנאַ, (טעל.) היינט איז איבער ווילנאַ אַריבער אַ שרעקליכער שטורם וואָס האָט געקאָסט דאָס לעבען פון עטליכע מענשען און האָט אָנגעמאַכט גרויסע שאָדענס.

הינטער ווילנאַ האָט דער שטורם אַראָפּגעריסען די עלעקטרישע דראָטען און דער'הרג'עט אַ 65-יעהריגע פרוי. איהר טאָכטער, וואָס האָט זי געוואָלט ראַטעווען איז אויך דער'הרג'עט געוואָרען פון עלעקטרישען שטראָם און אַ פייערלעשער, וואָס האָט געאיילט צו הילף ביידע אומגליקליכע פרויען, איז שווער פערוואונדעט געוואָרען.

הערבערט סעמיועל זאָל ווערען וויצע-קעניג פון אינדיען

לאָנדאָן, 19 יולי (יט"א טעלעגר.) „דיילי העראַלד" טיילט מיט, אַז אינגיכען וועט דימיסיאָנירען דער ביז-איצטיגער וויצע-קעניג פון אינדיען לאָרד רווינג. אויפ'ן אַמט פון וויצע-קעניג אין אינדיען זאָל בעשטימט ווערען הערבערט סעמיועל.

דער א"י-בעריכט פון דער מאַנדאַט-קאָמיסיע אַלס „וויים-בוך"

לאָנדאָן, (יט"א)

אויף דער לעצטער זיצונג פון ענגלישען פּאַרלאַמענט האָט דער געוו. קאָלאָניען-מיניסטער אין באַלדווינ'ס קאַבינעט דעם. עמערי אָנגעפרעגט דער רעגירונג, צי דער בעריכט פון דער מאַנדאַט קאָמיסיע וועגען א"י וועט נישט פערעפענטליכט ווערען אַלס „וויים-בוך".

פּרעמיער מאַקדאָנאַלד האָט דערויף ערקלערט, אַז דער דאָקומענט בערולט איז אַ געהיימער דאָקומענט, וואָס ווערט פאָרגעלעגט דעם פעלקער-בונד ראַט דורך דער מאַנדאַט-קאָמיסיע, וועלכע איז בלויז אַ בעראַטענדע קערפּערשאַפט. די רעגירונג קען דעריבער נישט פערעפענטליכען דעם בעריכט איידער דאָס וועט נישט געטאָן ווערען דורך דעם פעלקער-בונד-ראַט, דאָס וועט אָבער נישט געשעהן פריהער, ווי ערשט נאָך דער סעפּטעמבער-סעסיע פון ראַט.

„דבר" וועגען דעם פערמאַכען דעם כירורגישען אָפּטייל פון „הדסה" שפּיטאָל

תל-אביב. (יט"א)

דער „דבר" ערקלערט, אַז די לייטונג פון „הדסה" שפּיטאָל האָט געהאַנדעלט ריכטיג פערמאַכענדיג די כירורגישע אָפּטיילונג נאָך דעם ווי די רעגירונג האָט נישט געוואָלט בעשטעטיגען די סובסידיע פון שטאָט-ראַט. די רעגירונג — שרייבט „דבר" — נישט נאָר וואָס זי העלפט נישט אַליין די קראַנקען-הייזער, נאָר זי שטערט אַפילו דער שטאָט צו ערפילען איהר פליכט לגבי זיי.

נאָטע פון פוילען צום פעלקער-בונד וועגען דאַנציג

נאָטע פון פוילען צום פעלקער-בונד קאָמיסאַר אין דאַנציג

דאַנציג, 19. (טו.)

שבת האָט דער דיפּלאָמאַטישער פערטרעטער פון דער פוילישער רעפּובליק אין דאַנציג איבערגעגעבען דעם פעלקער בונד קאָמיסאַר דעם ענטפער פון דער פוילישער רעגירונג אויף דעם פּראָטעסט פון דער דאַנציגער רעגירונג נעגען דעם, וואָס פוילען בעפאָרצוגט דעם פּאָרט פון גדיניע איבער דאַנציג. אין ענטפער ווערט געזאָגט, אַז דער שריט פון דער דאַנציגער רעגירונג איז געווענדעט נעגען דער סוווערעניטעט פון דער פוילישער מלוכה און קען דעריבער נישט זיין קיין ענין פון אַ שטרייט צווישען פוילען און דאַנציג און פון דער צווייטער זייט לעגט די פוילישע רעגירונג גרויס געוויכט אויף דער ענטוויקלונג פון דאַנציגער פּאָרט, וועלכען זי האַלט פאַר איינעם פון די ווילטיגסטע פאַקטאָרען פון איהר ווירטשאַפטליכער פּאָליטיק.

צו דער נאָטע פון דער פוילישער רעגירונג איז בייגעלעגט אַ רייכער סטאַטיסטישער מאַטעריאַל וואָס בעווייזט, אַז דאָס ווירטשאַפטליכע לעבען פון דאַנציג האָט זיך נאָכ'ן צוריקגעווינען די פוילישע אינאַפּהענגיגקייט שטאַרק ענטוויקעלט.

ענטדעקט נאַפט-קוואַלען אויף פּאָמאָזשע

גדיניא, (טעל.) אין שטעטעל טוכאָל, האָט דער אָרטיגער בעקער ביים שעפּען וואַסער פון אַ ברונעם ענטדעקט אַ נאַפט-קוואַל. אנשטאט וואַסער האָט ער אויפגעשעפּט אַ בלוטיגען שליים, וואָס האָט געהאַט דעם ריח פון בענזין. ער האָט וועגען פאַל געמאָלדען דער מאַכט און די עקספּערימענטען, וואָס מען האָט געמאַכט מיט דער אויפגעשעפּטער פליסיגקייט האָבען בעוויזען, אַז עס איז נאַפט-ראָפּע, וואָס ברענט אַפילו אונדיסטילירטערהייט.

באַלד דערויף איז אין זעלבען שטעטעל ענטדעקט געוואָרען נאַפט-ראָפּע, אויך פון אַנדערע ברונעמער.

די סטאַראָסטווא האָט צוגעשיקט אַ בעריכט וועגען דער ענטדעקונג צו דער וואָיעוואָדזטווא אין פּאָמאָזשע מיט'ן פאָרשלאַג צוצושיקען אַ קאָמיסיע פון געאָלאָגען אויף אויסצופאָרשען די ענטדעקטע קוואַלען.

ערשינען דער טאַש-קאַלענדאַר פון יודישען נאַצ.-פאָנד

ירושלים (יט"א) עס איז ערשינען די העברעאישע אויפלאַגע פון דעם טאַש-קאַלענדאַר פון צענטראַל-ביוראָ פון יודישען נאַציאָנאַל-פאָנד פאַר'ן יאָהר תרצ"אָ. דער קאַלענדאַר איז ערשינען אין 13 שפּראַכען און איז געדרוקט אין אַ האַלב מיליאָן עקזעמפּלאַרען. טיכטיג בעאַרבייט אין אַ פּראַכט-באַנד ענטהאַלט דער קאַלענדאַר פיל סטאַטיסטישען מאַטעריאַל וועגען א"י און וועגען יודישען נאַציאָנאַל-פאָנד.

אוסישקין און ד"ר האַנטקע אָפּגעפאָהרען קיין אייראָפּאַ

ירושלים, 19 יולי (יט"א טעלעגר.) אוסישקין און ד"ר האַנטקע זענען אָפּגעפאָהרען קיין אייראָפּאַ.

הויכע קוואַליטעט פון ארץ-ישראל-פּאָמעראַנצען

תל אביב, (יט"א)

דער אָרגאַן פון פּאָמעראַנצען פּלאַנטאַטאָרען אין א"י „הדר" טיילט מיט, אַז די א"י-דיגע פּאָמעראַנצען ענטהאַלט מען אײן דריטעל מעהר וויטאַמינען „צע" ווי די אַמעריקאַנער. דאָס איז פעסטגעשטעלט געוואָרען אויפ'ן גרונד פון וויסענשאַפטליכע עקספּערימענטען, וועלכע עס האָט דורכגעפיהרט אויפ'ן ברינער אוניווערזיטעט אין טשעכאָסלאָוואַקיי דער סטודענט פון א"י אברהם מתמון אונטער'ן אויפזיכט פון פּראָפעסאָר עברין.

אַראַבישע בוי-אונטערנעהמער פערפליכטען זיך נישט צו בעשעפטיגען קיין „פרעמדע" אַרבייטער

ירושלים, (יט"א)

דאָ האָט זיך דערגרינדעט אַ פערבאַנד פון אַראַבישע בוי-אונטערנעהמער, וואָס האָבען זיך פערפליכטעט נישט צו בעשעפטיגען ביי זייערע אונטערנעהמונגען קיין „פרעמדע" אַרבייטער.

דער אַראַבישער אַרבייטער פערבאַנד האָט איבערגעגעבען דעם גענעראַל-סעקרעטאַר פון דער א"י-רעגירונג, דעם —דעפּאַרטאַמענט פאַר עפענטליכע אַרבייטען און דעם ירושלים'ער דיסטריקט-קאָמיסאַר אַ מעמאָריאַל, אין וועלכען עס ווערט אָנגעוויזען, אַז צווישען די אַראַבישע אַרבייטער הערשט אַ בעדייטענדע אַרבייטסלאָזיגקייט. דער פערבאַנד פאָדערט רעגירונגס-שטיצע פאַר די אַרבייטסלאָזע.

—=0§0=—

„מיט אַ קאָנסטיטוציע אין קעשענע"

ירושלים, (יט"א)

די אַראַבישע צייטונג „מעראַאַט על שאַרק" ווייס מיטצוטיילען, אַז דער הויך-קאָמיסאַר סער דזשאָן טשענסעלאָר וועט מיטברענגען פון זיין אורלויב „מיט אַ קאָנסטיטוציע אין קעשענע". דאַנעגען מיינט אַ צווייטע אַראַבישע צייטונג „על מאַקאַטאַב", אַז סער טשענסעלאָר וועט זיך שוין בכלל נישט אומקעהרען קיין א"י.

נישט געוועהלט קיין יודישען פאָרשטעהער אין ראַט פון לעטלענדישער מלוכה-באַנק

ריגע (יט"א) די לעטלענדישע יודען זענען ווידער פערבליבען אָהן אַ פאָרשטעהער אין ראַט פון לעטלענדישען מלוכה-באַנק פאַר וועלכען זיי האָבען געקעמפט פיל יאָהרען. דער רעגירונגס-קאַבינעט האָט אויף זיין לעצטער זיצונג בעשלאָסען ווידער צו וועהלען די פריהערדיגע מיטגלידער פון ראַט אויף די נייע קאַדענץ.

אַ פאָטער פערגיפטעט זיך און זיינע 5 קינדער

פּאַריז, 10 (טו) אַ שרעקליכע דראַמאַ האָט זיך אָפּגעשפּילט אין אוסטרע וואו אַ פאָטער האָט זיך און זיינע 4 קינדער פערגיפטעט מיט קויהלען-אָקסיד גאַז. בעת די פרוי איז געפאָהרען אויף איהר ברודערס חתונה קיין פּאַריז—האָט דער מאַן פערשלאָסען די וואוינונג, פערשטאָפּט אַלע טירען און פענסטער און האָט אין שלאָף-צימער אָנגעצונדען אַ פייער פון האָלץ. בעת די שכנים האָבען צומאָרגענס בעמערקט, אַז קיינער געהט פון דער וואוינונג נישט אַרויס, האָט מען אויפגעבראָכען די טיר און דאָ האָט מען ענטדעקט דאָס שרעקליכע בילד: דער פאָטער מיט די 4 קינדער זענען געווען טויט. מען נעמט אָן, אַז די סבת פון טויט איז געווען דער שווערער מאַטעריעלער מצב פון דער פאַמיליע.

ליטווינאָוו אין קאַרלסבאַד

ריגאַ, 19 (ספּעצ.) דער פאָלקס-קאָמיסאַר פאַר אויסערע ענינים ליטווינאָוו איז אַרויסגעפאָהרען פון מאָסקווע קיין קאַרלסבאַד אויף קוראַציע. פאַר'ן סאָוו. פאָלקס-קאָמיסאַר איז רעזערווירט געוואָרען אַנ'אָרט אין אַ לוקסוס-האָטעל.

דער וויצע פּרעזידענט פון פינלענדישען פּאַרלאַמענט

פערשלעפּט געוואָרען אין אַ אומבעקאַנטער ריכטונג

העלסינגפאָרס, 19. (ספּ.)

די גאַנצע שטאָט איז אונטערן איינדרוק פון דער פערשלעפּונג פון סאָציאַליסטען פיהרער כאַקילאַ, דער וויצע פּרעזידענט פון פינאַנצען-לאַנדטאָג פּאַרלאַמענט און בירגער מייסטער פון טאַמערפאָרס.

כאַקילאַ איז נעכטען 7 אָוונט אַרויסגעפאָהרען אין אַ קאַטש פון טאַמערפאָרס צום פּאָרט, כדי פון דאָרט צו פאָהרען אין אַ שיפעל צו זיין גוט אויף אַפּרוה. נישט ווייט פון שטאָט האָט די קאַטש אָנגעיאָגט אַ אויטאָמאָביל פון וועלכען עס זענען אַרויסגעשפּרונגען עטליכע יונגע פערמאַסקירטע מענשען. די אומבעקאַנטע האָבען די קאַטש פערהאַלטען, געהייסען כאַקילא'ן אויסשטייגען און פערבונדענדיג איהם די הענד האָבען זיי איהם אַריינגעשלייערט אין אויטאָ און אַוועקגעפיהרט אין אַ אומבעקאַנטער ריכטונג.

דער פורמאַן פון דער קאַטש איז דאַן אַוועק אין שטאָט און געמאָלדען דער פּאָליציי וועגען פאָרפאַל.

די געהיימניספאָלע פערשלעפּונג פון סאָציאַליסטען פיהרער און געוו. יוסטיץ מיניסטער האָט אין גאַנצען לאַנד אַרוים גערופען גרויס אויפרעגונג. די גאַנצע פּאָליציי איז געשטעלט געוואָרען אויף די פיס, די פּאָליציי האַלט, אַז דאָס איז אַ קאָמוניסטיש שטיקעל אַרבייט, כדי צו פּראָוואָצירען די סאָציאַליסטען אַרויסצוטרעטען שאַרפער נעגען דער רעגירונג.

קאָפּענהאַגען, 19 (טו.)

ווי מען מעלדעט פון קאָפּענהאַגען איז דער סאָציאַליסטען פיהרער כאַקילאַ שבת נאַכמיטאָג פריינעלאָזען געוואָרען און איז תיכף אָפּגעפאָהרען קיין העלסינגפאָרס. די פערשלעפּער האָבען איהם אַרומגעפיהרט אַ גאַנצע נאַכט אין אויטאָ איבער פינלאַנד. כאַקילאַ האָט ביז אַהער נאָכנישט געמאָלדען דער פּאָליציי וועגען זיין פערשלעפּונג. ווי עס ווערט ווייטער געמעלדעט, איז אַרעסטירט געוואָרען ביי דער פיניש-שוועדישער גרעניץ דער רעדאַקטאָר פון דער קאָמוניסטישער צייטונג אין העלסינגפאָרס. ער איז אַרעסטירט געוואָרען ביים העלפען אַנטלויפען פון לאַנד. ער ווערט אָנגעקלאָגט אין מלוכה פערראַט.

דער מיליאַרדען-בודזשעט פון אַמעריקאַ

וואַשינגטאָן, 19 (ספּעצ.) דער בודזשעט פון די הוצאות אויפ'ן לויפענדען יאָהר, וואָס הויבט זיך אָן מיט'ן 1 יולי זעהט פאָר הוצאות אין דער הויך פון 4,203,254,457 דאָלאַר אָדער מיט 209,107,970 דאָלאַר מעהר ווי פאַראַיאָהרען. פּרעזידענט הוווער האָט זיך געווענדעט צו אַלע רעגירונגס-מיטגלידער זיי זאָלען מאַכען די גרעסטע איינשפּאָרונגען נישט אַרויסרופענדיג דערביי קיין אַרבייטסלאָזיגקייט.

מאָטאָציקלען פון ארץ-ישראל קומען קיין לאָדז

וואַרשאַ, 19 יולי (טעלעפאָניש) דעם 28 ה. ח. קומען קיין וואַרשאַ 6 מאָטאָציקליסטען פון ארץ ישראל, וועלכע האָבען זיך בעטייליגט אין דעם „מכבי" וועלט-קאָנגרעס אין אַנטווערפּען. פון וואַרשאַ וועלען די מאָטאָציקליסטען קומען קיין לאָדז.

צוזאַמענפאָר פון ציוניסטישע אַקאַדעמישע קאָרפּאָראַציעס

אויפ'ן אַלוועלטליכען צוזאַמענפאָהר פון די ציוניסטישע אַקאַדעמישע קאָרפּאָראַציעס, וואָס עפענט זיך דעם 22. ד. ה. אוזרגאַ, פאָהרט אַלס דעלעגאַט פון לאָדזער סעניאָר פון „השחר" סטודענט בער נאַפּליב.

דער ברית טרומפּעלדאָר צוזאַמענפליה אין וואַרשאַ

היינט פאָהרט אַרויס פון לאָדז אויפ'ן וואַרשאַ אַ גרעסערע גרופּע טרומפּעל-ברית - טרומפּעלדאָר צוזאַמענפליה אין דאָרטשיקעס.

אויפגעלעזט דער דייטשער רייכסטאג

שטורמישע זיצונג אין דייטשען פארלאמענט. — מיט א מעהרהייט פון 11 שטימען האט דער רייכסטאג אפגעווארפען הינדענבורגס פינאנץ דעקרעט

אין 7 וואכען ארום נייע וואהלען צום רייכסטאג

אויפגעלעזט דער רייכסטאג

בערלין, 19 יולי (ספ) אויף דער נעכטיגער זיצונג פון רייכסטאג האט דער רייכס-קאנצלער ד"ר ברינינג ערקלערט, אז פרעזידענט הינדענבורג האט איהם בעפולמעכטיגט פונאנדערצולאזען דעם רייכסטאג.

דער פערלויף פון דער דאזיגער היסטארישער זיצונג פון דייטשען פארלאמענט איז געווען פאלגענדער: פרעזידענט לעבע האט געעפענט די זיצונג און ערטלערט, אז אויף דער טאג-ארדנונג געפינט זיך דער פארשלאג פון די סאציאל-דעמאקראטען אויסצודריקען אונצוטרוי ברינינג'ס רעגירונג און א צווייטער פארשלאג אויך פון די סאציאל-דעמאקראטען, וועלכער פאדערט אויף דעם רייכסטאג אפצוווארפען די שטייער-געזעצען, וועלכע פרעזידענט הינדענבורג האט ארויסגעגעבען אויפ'ן יסוד פון פונקט 48 פון דער קאנסטיטוציע.

אין דער לעצטער מינוט האבען די סאציאל-דעמאקראטען צוריקגעצויגען זייער ערשטען פארשלאג און מ'איז צוגעטרעטען ת'כף צו בעהאנדלען דעם פארשלאג וועגען אפווארפען די דעקרעטען וועגען שטייערען, וועלכע פרעז. הינדענבורג האט ארויסגעגעבען אהן דער הסכמה פון רייכסטאג.

די פארשטעהער פון די סאציאל-דעמאקראטען האט בעגריינדעט דעם פארשלאג, אנווייזענדיג, אז דער ארטיקעל 48 פון דער קאנסטיטוציע קען נישט אנגעווענדעט ווערען אין נארמאלע צייטען, און איבער דעם מוז דער רייכסטאג אפווארפען די דעקרעטען, וואס שטיצען זיך אויף דעם דערמאנטען ארטיקעל.

די דייטש-נאציאנאלע, וועלכע זענען לעצטענס געשפאלטען אין צוויי לאגערן, האבען ארויסגעשטעלט צוויי רעדנער, הוגענבערג. וועלכער האט גערופען זיינע אנהענגער צו שטימען פאר'ן פארשלאג פון די סאציאל-דעמאקראטען און גראף וועסטארפ, וועלכער האט זיך ארויסגעזאגט געגען פארשלאג.

דער פינאנץ-מיניסטער דיטריך האט אויך גענומען א ווארט אין דער דעבאטע און ערקלערט, אז אויב דער רייכסטאג וועט נישט אנעהמען דעם שטייער-פראגראם פון דער רעגירונג, קען די מלוכה-קאסע זיך געפינען בקרוב אין אזא לאגע, אז זי וועט נישט זיין אומשטאנד אויסצוצאהלען איהרע בעאמטע די פענסיעס.

אין דער אפשטימונג זענען 236 שטימען אפגעגעבען געווארען פאר'ן פארשלאג פון די סאציאל-דעמאקראטען און 221 שטימען געגען. ד. ה. אז דער דעקרעט פון פרעזידענט הינדענבורג איז אפגעווארפען געווארען.

גלייך ווי פרעזידענט לעבע האט מיטגעטיילט דעם רעזולטאט פון דער אפשטימונג, האט דער רייכס-קאנצלער ברינינג מיטגעטיילט, אז דער רייכסטאג ווערט אויפגעלעזט.

די קאמוניסטישע דעפוטאטען האבען דאן גענומען זינגען דעם „אינטערנאציאנאל“ און געווארפען אויסרופען: נידער מיט הינדענבורג'ן! נידער מיט דער פאשיסטישער דיקטאטור!

בערלין, 19 יולי (ספ.) וואלף-אגענטור טיילט מיט, אז דער טערמין פון די נייע וואהלען צום רייכסטאג וועט בעשטימט ווערען אויף דעם 14-טען סעפטעמבער ה. י. אזוי ארום וועט די ערשטע זיצונג פון נייעם רייכסטאג פארקומען אין מיטען אקטאבער.

צייטווייליגע דימיסיע פון מארשאל פילסודסקי, אדער אורלויב?

„גאזעטא ווארשאווסקא“ און „ראבאטניק“ וועגען דער נאמינאציע פון גענ. קאנאזשעווסקי אלס לייטער פון קריגס-מיניסטעריום

די אויפלעזונג פון רייכסטאג און דער שלום

מארשאל פילסודסקי האט בעפולמעכטיגט צייטווייליג אנצופיהרען מיט'ן רעסארט פון קריגס-מיניסטעריום דעם וויצע-מיניסטער גענ. קאנארזשעווסקי, דער דייטשער רייכסטאג איז אויפגעלעזט געווארען — דאס זענען די צוויי טאג-סענסאציעס.

די דאזיגע צוויי וויכטיגע פאליטישע געשעהענישען זענען געווידמעט די לייט-ארטיקלען פון דער נעכטיגער פוילישער פרעסע.

די „גאזעטא ווארשאווסקא“ שטעלט זיך אפ אויף דער פארמעלער זייט פון דער נאמינאציע פון גענ. קאנארזשעווסקי אלס צייטווייליגער לייטער פון קריגס-מיניסטעריום.

„די קאנסטיטוציע זעהט פאר, אז עס זאל זיין אנ'אמט פון א מיניסטער אדער א לייטער פון א מיניסטעריום. אין דער פראקטיק ווערען טאקע אנגעווענדעט די צוויי פארמען. אזוי, למשל, איז ה' מאטושעווסקי דער לייטער פון פינאנץ-מיניסטעריום און ה' זאלעסקי איז מיניסטער. ה' קוויאטקאווסקי איז תחילת נאר געווען לייטער פון האנדעלס-מיניסטעריום און שפעטער איז ער נאמינירט געווארען אלס מיניסטער, אבער דאן ווען עס איז דא א לייטער פון געגעבענעם מיניסטעריום, איז נישטא קיין מיניסטער. די קאנסטיטוציע זעהט נישט פאר, אז אין איין מיניסטעריום זאל זיין אי א לייטער אי א מיניסטער. אין דער שפיץ פון א רעסארט קען זיין איינער אדער דער צווייטער.

וואס שייך אורלויבען, איז עס אנ'אנגענומענע זאך, אז ווען א מיניסטער פאהרט אויף אורלויב, בעאויפטראגט ער זיין א קאלעגע, א צווייטען מיניסטער אדער זיין וויצע מיניסטער צו פערטרע טען איהם בעת זיין אפוועזענהייט. אזעלכע זאכען ווערען געמאכט אהן דעקרעטען.

אין געגעבענעם פאל האט אויך דער קריגס-מיניסטער נעקענט איבערלאזען א ברויף אין קריגס-מיניסטעריום, אז בעת זיין אורלויב בעפולמעכטיגט ער דעם וויצע מיניסטער ער זאל היים פערטרעטען.

דא איז אבער אזוי נישט געשעהן. דא האבען מיר צו טון מיט א דעקרעט פון מלוכה-פרעזידענט וועגען „איבערגעבען די לייטונג פון קריגס מיניסטעריום“. אין אזא פאל וואלט נעדארפט אלס לאגישער פועל-יוצא זיך בעווייזען א צווייטער דעקרעט, פון מלוכה פרעזידענט, אז דער קריגס מיניסטער ווערט בעפרייט פון זיין אמט. לעת עתה איז אבער אזא דעקרעט נישט ערשינען“. דא ליגט טאקע די אונקלארקייט פון דער לאגע, וועלכע די עפענטליכקייט פערלאנגט, אז זי זאל אויפקלעהרט ווערען“.

דער „ראבאטניק“ שטעלט זיך אויך אפ קודם כל אויף דער פארמעלער זייט פון דער דאזיגער מאדנער נאמינאציע פון גענ. קאנארזשעווסקי אלס לייטער פון קריגס מיניסטעריום, אבער דערביי מאכט די צייטונג פאלגענדע בעמערקונג:

„עס איז נישט קיין וואונדער, אז מארשאל פילסודסקי וויל זיך אפרוהען. עס וועט אויך נישט זיין קיין וואונדער, ווען מארשאל פילסודסקי וועט פערלענגערען זיין אורלויב אויף א פאר חדשים. מירוואלטען זיך נישט גע'חידוש'ט און מ'וואלט עס אפילו בעטראכט פאר פולשטענדיג ריכטיג, ווען מארשאל פילסודסקי וואלט אונגאנצען זיך צוריקגעצויגען פון דער רעגירונג, כדי צו ראטעווען זיין געזונד. דאס וואלט נאר געווען א בעשטעטיגונג פון דער פאקטישער לאגע היינט צו טאג, ווען מארשאל פילסודסקי האט זיך צוריקגעצויגען פון דער ארבייט אין דער רעגירונג און אין זיין רעסארט.

„מיר לעבען אבער אין א צייט, ווען די, וואס זענען פעראנטווארטליך פאר'ן גורל פון דער מלוכה, זעהן נישט און קענען נישט דעם פאקטישען מצב אין לאנד, כדי צו ראטעווען די אויסער ליכע פארם האט מען „דובלירט“ דעם מארשאל פילסודסקי און מ'האט בעשטימט אנ'עהנליכען צווייטען אמט אין קריגס-מיניסטעריום, כדי צו דערהאלטען די לפנים'דיגע פארם פון א פארלאמענטארישער ארדנונג, טרייבט מען א דערנידערונגענדע פאליטיק פון „האצקי קלאצקי“.

דער אויסדרוק „דיקטאטאר“ לגבי פילסודסקי'ן און „דיקטאטור“ אין בעצוג צו דעם היינטיגען מלוכה-סיסטעם אין פוילען — ווערט דורך אונזער מלוכה'שער פראפאגאנדע אין אויסלאנד בעטראכט פאר שעדליך, ווייל מ'וויל פאר אויסלאנד דערהאלטען די פארמען פון דעמאקראטישער מלוכה, וועלכע ווערט אבער מעהר קיינעם אין לאנד נישט אינ בערצייגען. די איבעריוויגענדע מעהרהייט פון דער בעפעלקערונג גיט זיך שוין היינט צו טאג אפ א קלארען חשבון, אז דער כח פון דער רעגירונג איז אויך נאר אלבנים'דיגער, און אז די געשעפטען פון רעגירונגס-לאגער הויבט אן פלאצען אונטערן דרוק פון הארטע געשעהענישען“.

דער קראקאווער „אילוסטראוואני קוריער“ שטעלט זיך אפ אויספיהרליכער אויף די לעצטע געשעהענישען אין דייטשלאנד און קומט צום אויספיהר, אז דייטשלאנד שטעהט איצט פאר דער סכנה פון דיקטאטור. דעם קריזיס און דאס אויפלעזען דעם רייכסטאג האבען גורם געווען די דייטש נאציאנאלע, וועלכע דא בען פערלאנגט פון ברינינג'ן פאר'ן פוטש פון שטימען געגען פארשלאג פון די סאציאל דעמאקראטען, דריי מיניסטער פארטפעלען. היות חו ברינינג האט זיי דאס נישט נאכגעגעבען, האבען זיי מיט זייערע שטימען געבילדעט א מעהרהייט פאר'ן סאציאל-דעמאקראטישען פארשלאג, און דאס האט דערפיהרט צו דער אויפלעזונג פון רייכסטאג. די דייטש-נאציאנאלע זענען איצט אפערדיג, ווייל זיי ווייסען, אז פרעז. הינדענבורג איז אויף זייער זייט. דער „אילוסטראוואני קוריער“ קומט צום אויספיהר, אז אויב די דייטש-נאציאנאלע זאלען באמת זיינען ביי די קומענדע וואהלען, וועט עס זיין א געוואלדיגע סכנה פאר'ן שלום, ווייל זיי פאדערן, ווי בעוואוסט, די רעוויזיע פון ווערסיילער טראקטאט.

דער „נאש פשעגלאנד“ שטרייכט אונטער, אז די וואהלען אין דייטשלאנד קענען גורם זיין צו א נייעם פאליטישען קורס און גאנץ איראפא. דער רעזולטאט פון די וואהלען אין דייטשלאנד וועט בעשטימען דעם גורל פון בריאנ'ס פראיעקט, וועט פעסטשטעלען די בעציהונג פון דייטשלאנד צו ראטען-רוסלאנד און וועט אויך זיין נטשיידענד פאר'ן גורל פון פויליש-דייטשען האנדעלס-טראקטאט.

קר.

עגיפטען פראטעסטירט געגען ארויסשיקען ענגלישע קריגס-שיפן

לאנדאן, 19. (ספ.)

פון קאירא מעלדעט מען, אז דער עגיפטישער פרעמיער מינוסטער האט איבערגעגעבען דעם בריטישען קאמיסאר אין אלעקסאנדריען דעם עגיפטישען רעגירונג אויף מאקדאנאלד'ס ערקלעהרונג אין פארלאמענט, אין וועלכער ער האט געזאגט, אז קיין עגיפטען וועלען ארויסגעשיקט ווערען 2 קריגסשיפען. אין עגיפטישען פרעמיער ווערט געזאגט, אז פון שטאנדפונקט פון דער עגיפטישער אומאפהענגיגקייט בעדייט מאקדאנאלד'ס ערקלערונג א אריינמישען זיך אין די אינערליכע אונגעלעגנהייטען פון עגיפטען.

די עגיפטישע מאכט האט צוריקגעשטעלט די ארדנונג אין אלעקסאנדריען און די רעגירונגס פיינדליכע אגיטאציע וועלען בקרוב בעשטראפט ווערען.

די עגיפטישע רעגירונג האט גלעגט א בזונדערע אויפמערקזאמקייט אויף צו בעשיצען דאס לעבען און פערמעגען פון די בירגער פון פרעמדע מלוכות. ביי אזא מצב מוז דער ענגלישער פרעמיער אנערקענען, אז עס איז איבריג ארויסשיקען קריגס-שיפען קיין עגיפטען.

געפונען ביי אן אראבער צוויי באמבעס

ירושלים, 19 יולי (יט"א טעלעגר.) דא איז ארעסטירט געווארען אן אראבער, ביי וועמען מ'האט געפונען צוויי באמבעס.

א בלוטיג געשלעג

אויף קאנסטאנטינער גאס

(ב) אויף ראג זאכאדניע און קאנסטאנטינער איז נעכטען אויסגעבראכען א בלוטיג געשלעג צווישען א חברה שכורים, מען האט זיך געשלאגען מיט מעסער'ס און שטעקענס.

ווען עס איז אנגעקומען פאליציי, זענען די שלעגער אי די פערוואונדעטע אנטלאפען. די פאליציי האט נאך בעוויזען צו כאפען די פערוואונדעטע אנטאני געמבויצק און וואציעך לודווישאק, וועלכע מ'האט אפגעפיהרט אין קאמיסאריאט, וואו זיי האבען בעקומען הילף פון דער „פאגאטאוויע“.

צום קאמף מיט'ן האנדעל פון „לעבעדיגע סחורה“

(ב) אין די ערשטע טעג פון אקטאבער קומט פאר אין ווארשא דער אינטערנאציאנאלער קאנגרעס צום קאמף מיט'ן האנדעל פון לעבעדיגע סחורה. פון לאדז פאהרען ארויס צום קאנגרעס דעלעגאטען פון יודישען און קריסטליכען פרויען-שוץ-פעראיין, און זיי נעמען מיט זיך מיט א רייכען סטאטיסטישען מאטעריאל וועגען „האנדעל מיט לעבעדיגע סחורה“ אין לאדזער אומגעגענד.

די פערשטארקטע טעטיגקייט פון „מרכז-עברי“

געזעלשאפט פאר פערשפרייטען די העברעאישע שפראך און ליטעראטור

א זעהר פערצווייגטע טעטיגקייט פיהרט לעצטענס ביי אונז די געזעלשאפט „מרכז-עברי“ אויפ'ן נאמען פון ד"ר י. נ. שמחוני, וועלכע האט זיך געשטעלט פאר א ציל צו פערשפרייטען די העברעאישע שפראך און ליטעראטור צווישען די נאציאנאלע יודישע קרייזען ביי אונז אין שטאט. צוליב די זייער מער פעריגען האט די לייטונג פון מרכז עברי געעפענט די פאריגע וואך בהנום'דיגע קורסען פאר העברעאיש דערוואקסענער 2 גרופען פאר אנפאנגער און איין גרופע פאר פארגעשריטענע.

אין די געהערע גרופע ווערט געלערנט ווערען תנ"ך, העברעאישע ליטעראטור און יודישע געשיכטע, געבענדיג אזוי א נאך א מעגליכקייט יעדען איינעם צו פערפאלקומען זיך אין דער העברעאישער שפראך און זיך בעקענען מיט די אוצרות פון דער העברעאישער ליטעראטור.

די איינשרייבונגען אויף די קורסען ווערען אנגענומען טעגליך פון 8 ביז 10 אווענד אין סעקרעטאריאט פון „מרכז-עברי“ אין לאקאל פון דער ציוג. ארג. (צעגעלניאנא 4).

מען דארף האפען, אז די נאציאנאלע יוגענד וועט מיט צופרידענהייט אויפנעהמען די איניציאטיווע פון „מרכז-עברי“ און אויסנוצען די גוטע מעגליכקייט צו ערלערנען די העברעאישע שפראך.

„קינדער-גן-עדן“
אינטערנאט פאר קינדער און שול-יוגענד
אין טשארנעצקא-גורא
אונטער דער לייטונג פון פר. שולמית פאזנאנסקא, געוו. לייטערין פון א קינדער-פענסיאנאט אין ארץ-ישראל.
אין דער קאמפארט-איינגעריכטעטער ניי-אויסגעבויטע ווילע פון ה' אטלאס אין פער'בשופ'טער געגענד (אין סאמע וואלד). ערעפנונג דעם 21 מאי.
זארגפולע אויפזיכט און פערפלעגונג איז געזיכערט. הצ[illegible] צימערן.
מעדעצינישע אויפזיכט אויפ'ן ארט. פאר קינדער פון 4-7 יאהר א פרעבל-אבטיילונג. קלאוויר. פערוויילונגען א. ד. גל. — פאר יוגענד פעדאגאגישע אבטיילונג. צוגענגליכע פרייזען.
אפערטען אדער אויספיהרליכע אינפארמאציעס פון 10—1 און פון 4—8 מאגיסטראצקא 20 טעלעפאן 20103.

קוזיסטען בושעווען אין רומעניען אונגעשטערט

אונאויפהערליכע אנפאלען און אונטערצינדונגען. - כוליגאנעס ווערען בעפרייט. — מען לאזט נישט אינפארמירען.-אויסלאנד וועגען די געשעהענישען

טשערנאוויץ, (יט"א)

דאס היגע „מארגענבלאט“ מעלדעט, אז אין דעם קוראָרט מאלקע און אין קאמענעשט, צפון-בוקאווינע זענען פארגעקומען שווערע אנטיסעמיטישע עקסצעסען. אין מאלקע האבען די כוליגאנען פערברענט עטליכע יודישע הייזער, און קאמענעשט, זענען פיל יודישע געשעפטען און הייזער צוראבירט געווארען, עטליכע יודען זענען שווער פערוואונדעט געווארען. די פאליציי האט באלד נאך דעם דערשיינען פון דעם נומער פון „מארגענבלאט“ קאנפיסקירט די גאנצע אויפלאגע.

טשערנוויץ, (יט"א)

אין סוטשאווא, בוקאווינע, איז פארגעקומען דער ערשטער פראצעס נעגען 5 קוזיסטען, וואס זענען ארעסטירט געווארען בעת די עקסצעסען פון 10 יולי ה. ח. דאס געריכט האט בעפרייט אלע בעשולדיגטע. דער אורטייל האט ארויס גערופען א שווערען רושם צווישען דער יודישער בעפעלקערונג, וועלכע האט א גרונד צו גלויבען, אז די שטעלונג פון געריכט צו די פאגראם-העלדען וועט בלויז צוגעבען נאך מעהר מוט די קוזיסטען, פארטצוזעצען זייער צושטערונגס ארבייט.

בוקארעסט, (יט"א)

די גאנצע רומענישע פרעסע פערנעמט זיך מיט דער לעצטער בוואליע בוליגאנישע אנפאלען אויף יודען אין בוקאווינע.

די אנטי-רעגירונגס - פרעסע („אדעווערול“, „לופטא“ א. אנד.) דערמאהנט דער רעגירונג די שווערע פאלגען פון די געשעהענישען אין יאהר 1907, וועלכע האבען געקאסט טויזענדע פויערים בלוט. עס איז שוין די העכסטע צייט, שרייבען די צייטונגען, אז די רעגירונג זאל אננעהמען ערנסטע מיטלען, כדי אפצושטעלען דעם קוזיסטישען חורבן-גייסט, וואס בושעוועט איבער יודישע שטעטלעך.

ווארשא, (יט"א)

דעם ווארשאווער ביורא פון דער יודישער טעלעגראפען אגענטור ווערט מיטגעטיילט, אז דעפעשען פון די יט"א-קארעספאנדענטען אין רומעניען וועגען די לעצטע געשעהענישען ווערען דורך די טעלעגראף אמטען פערהאלטען. י. ט. א. האט דעריבער נאך מיט עטליכע טעג צוריק בעאויפטראגט איהר ווינער קארעספאנדענט צו זאמלען ידיעות וועגען פערלויף פון די געשעהענישען אין רומעניען.

בוקארעסט, (יט"א)

עס איז פארגעקומען א בעראטונג אין מער'ן פראזיץ פון אינערן - מיניסטער וואידא - וואעוואד מיט דער בעטייליגונג פון וויצע אינערן-מיניסטער אנגעלעסקו, גענעראל סעקרעטאר פון דער רעגירונג קעדרע און דעם קאמענדאנט פון דער זשאנדארמעריע גענ. ניקאליאנו. עס זענען ארומגערעדט געווארען די מיטלען, וואס דארפען אנגענומען ווערען, כדי צו בעקעמפען די זיך אלץ מעהר פערשפרייטענדע פאגראם - בוואליע אין בוקאווינע. אויף דער בעראטונג זענען אויסגעארבייט געווארען א רייה אינסטרוקציעס פאר דער אדמיניסטראטיווער, געריכטליכער און מיליטערישער מאכט, וועלכע דארפען עטנג צוזאמענארבייטען ביים אונטערדריקען יעמווערען נייעם פרוב פון ארויסרופען אונרוהען. דער גענעראל-סעקרעטאר פון דער רעגירונג קעדרע איז אפגעפאהרען קיין סוטשאווא, כדי פערזענליך צו איבערוואכען די דורכפיהרונג פון די רעגירונגס - פעראָרדנונגען ביים צוריקשטעלען די ארדנונג.

בוקארעסט, (יט"א)

דא האט זיך געבילדעט א הילפס-קאמיטעט פאר די נשרפים פון בארשא. בראש פון קאמיטעט שטעהט די קעניגין מוטער מאריא. דער קאמיטעט האט ארויסגעגעבען אנ'אויפרוף צו דער בעפעלקערונג. אויך דער רב-הכולל פון בוקארעסט סעג. ד"ר נעמיראווער האט ארויסגעגעבען אנ'אויפרוף צו העלפען די בארשא-נשרפים.

טשערנאוויץ, (יט"א)

דא איז פארגעקומען א גרויסע יודישע פראטעסט פערזאמלונג וועגען די אנטיסעמיטישע געשעהענישען אין בוקאווינע. מיט רעדעס זענען ארויסגעטרעטען סענ. ד"ר מאיר עבנער, ד"ר מארקוס קרעמער, ד"ר מאקס דיאמאנד, מאריץ גיינער א. אנד. עס איז אנגענומען געווארען א שארפע פראטעסט רעזאלוציע געגען די אנטיסעמיטישע אויסשרייטונגען, געגען דער קנאפער אקטיוויטעט פון דער מאכט, געגען דער שוואכער האלטונג פון דער רעגירונג לגבי דער פערברעכערישער קוזיסטישער אגיטאציע, ווי אויך געגען דער טאקטיק פון די צענטראלע מאכט-ארגאנען צו פערטושען די געשעהענישען.

לאדזער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר עמפפאנגט פון 6 ביז 7 אין אוונט.
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16
טעלעפאנען: רעדאקציע 100-57, אדמיניסטראציע 100-47

די פאגראם-כוואליע אין רומעניע.

דאס רומענישע יודענטום לעבט איצט ווידער אמאל איבער שרעקליכע טעג. די אנטיסעמיטישע פראפאגאנדע, וואס האט אין דאזיגען אונרוהיגען לאנד געבראוועט ווילדע ארגיעס און האט אפילו אויף קיין איין מינוט נישט אויפגעהערט איהר טעטיגקייט, האט לעצטענס דערפיהרט צו די בלוטיגע עקסצעסען אין רייה ערטער, בעזונדערס אין דרום-רומעניען.

די סטודענטען און פויערים, וואס זענען אויפגעהעצט געווארען דורך די קוזיסטען, בעפאלען די יודישע קווארטאלען און די קליינע שטעטלעך, שלאגען, פערוואונדעט, צוגרט אונטער און ראבירט. אין שטעטעל באלשא איז דער גאנצער יודישער קווארטאל אוועק מיט'ן רויך. בלוטיגע עקסצעסען זענען פארגעקומען אין סוטשאווע, קימפאלונג, וואטריע, באלאצעאן א. א. וו. מ'מוז דא אונטערשטרייכען מיט'ן פולען נאכדרוק, אז דאס זענען נישט עפעס „אומשולדיגע" ארויסטרעטונגען, נאר בלוטיגע עקסצעסען, בעת וועלכע פיל יודען זענען בלוטיג פערוואונדעט געווארען, יודיש האב און גוטס איז צוראבירט געווארען און יודישע הייזער זענען פערברענט געווארען.

דאס רומענישע יודענטום איז אין דער העכסטער מאס פערצווייפעלט. אלע הילפס-רופען און ווענדונגען צו דער מאכט זענען געבליבען אהן אנ'אפקלאנג. אט וואס עס שרייבט דערוועגען סענאטאר ד"ר מאיר עבנער אין דער „טשערנאוויצער „אסט-יודישע צייטונג":

„די סכנה וואקסט פון טאג צו טאג. מיר וועלען זיין געצוואונגען צו אפעלירען צום עפענטליכען געוויסען פון דער וועלט, אויב אונזער מלוכה-מאכט זעהט נישט, אבער וויל נישט זעהן דעם גאנצען ערנסט פון דער לאגע".

וואס שייך דער רומענישער מאכט, מוז מען פעסטשטעלען, אז איהר פערהאלטען זיך לגבי דער אנטיסעמיטישער פראפאגאנדע און די איצטיגע בלוטיגע געשעהענישען, איז נישט נאר אין סתירה געגען די אלגעמיינע מענשליכע און עטישע בעגריפען, ווי דאס איז קודם-כל געגען די מלוכה-אינטערעסען. די מאכט געהמט אויף זעהר פריינדליך די יודישע דעלעגאציעס, וועלכע פערלאנגען פון איהר ענערגישע אינטערווענציען און הילף, נאכמעהר — מ'גיט מאקי פייערליכע הבטחות צו געבען הילף און צו אונטערנעהמען, אבער ווען עס האנדעלט זיך ביי מעשים, ביי דערשטיקען די עקסצעסען נאך איידער זיי האבען זיך אנגעהויבען, אבער אפשטעלען די עקסצעסען ווען זיי קומען שוין פאר — דאן ווייזען די מאכט-ארגאנען ארויס זייער שוואכקייט און אומפעהיגקייט, קאמפראמיטירענדיג דערמיט און דער ערשטער רייה דעם מלוכה-אויטאריטעט.

צו די דאזיגע שוואכקייט און אומגעלומפערטקייט איז א רעזולטאט פון שלעכטען ווילען, דאס קען מען, נאטירליך, פון דער ווייטענס נישט אורטיילען. א פאקט איז אבער, אז בעת די אונרוהען אין סוטשאווע, וואוהין די מאכט האט נישט געשיקט בעצייטענס גענוג מיליטערישע קרעפטען, הגם די יודען האבען עס ענערגיש געפאדערט, האבען געפיהרט דערצו, אז די צעיושעטע באנדעס זנען בעפאלען די שטאט קאמענדע, און געצוואונגען דעם דארטיגען פאליציי קאמענדאנט צו געבען א שריפטליכע פערפליכטונג, אז ער וועט ארויסלאזען פון תפיסה דעם אנטיסעמיטישען אגיטאטאר ניקולצא. נאכמעהר. אין סוטשאווע איז עס דערגאנגען אזוי ווייט, אז די פרעפעקטור האט געשטעלט צו דער דיספאזיציע פון די אנפאלער מלוכה-אויטאמאבילען, אויפצוזוכען דעם דערמאנטען אגיטאטאר...

דאס, וואס עס קומט איצט פאר אין רומעניען בעשטעטיגט צום וויפיעלסטען מאל די מיינונג, וואס איז שוין צעהנדליגער מאל ארויסגעזאגט געווארען מצד די יודישע פארשטעהער. יעדע אנטיסעמיטישע פראפאגאנדע, וועלכע נעהמט ארויסער די גרענעצען פון געזעץ און ארדנונג, איז זי ווערט נישט דערשטיקט מצד דער מלוכה פון סאמע שורש, דערגעהט אין די ווייטערדיגע עטאפען פון איהר ענטוויקלונג צו ארויסטרעטונגען, וואס זענען געווענדעט געגען דער עפענטליכער ארדנונג בכלל און געגען דער מלוכה-מאכט. איבריגענס, קען רומעניען גאנץ גוט די דאזיגע ענטוויקלונגס-עטאפען. אין יאהר 1907, ווען בראטיאנו איז געשטאנען ביי דער מאכט, האבען די אונרוהען זיך אויך אנגעהויבען ביי יודען און דער סוף איז געווען, אז גענעראל אווערעסקו האט געמוזט אומברענגען 11 טויזענד פויערים, כדי צו שיצען די פריצים.

דאס וואס עס טראגט לפנים א כאראקטער פון ארויסטרעטונגען געגען יודען, איז אין תוך אנ'אנטי-געזעלשאפטליכע בעוועגונג, וואס איז געווענדעט תחילת געגען יודען, און דער ווירקליכקייט אבער געגען דער מלוכה-מאכט און דער עפענטליכער ארדנונג.

דאס רומענישע יודענטום לעבט איצט אין פאניק און פיהרט א קאמף מיט דער צווילדעוועטער אנטיסעמיטישער הורדע וועלכע איז שוין איבערגעגאנגען צו א „דירעקטער אקציע". די רומענישע רעגירונג האט פערשפעטיגט דעם ענטשפרעכענדען מאמענט, און געלאזען די ווילדע בעסטיעס ארויסטרעטען נישט נאר געגען די יודען, נאר אויך געגען דער מלוכה. אבער עס איז נאך מעגליך, די לאגע צו בעהערשען. עס איז נאך נים אלץ פערלוירען. די רומענישע רעגירונג מוז פאר יעדען פרייז ראטעווען איהר אויטאריטעט, וועלכער פאלט זיך אין דעם מאמענט פולשטענדיג צונויף מיט די אינטערעסען פון דער בעדראהטער יודישער בעפעלקערונג. אויב די רומענישע רעגירונג וועט ווייטער ערלויבען די פאגראם-באנדעס אויסצופיהרען זייערע ווילדע שטיק, וועט די פראטעסט-כוואליע, וואס דאס יודענטום אין דער גאנצער וועלט וועט אויפהויבען, מוזען פערשרייבען די פולע שולד אויף דער רעגירונג.

דאס וועלט-יודענטום קען נישט שווייגען אין א מאמענט, ווען א מיליאן רומענישע יודען, וועלכע האבען זיך מיט גארנישט נישט פערשולדיגט, וועלכע בילדען א שעפערישען און פאטריאטישען מלוכה-עלעמענט. און וועלכע האבען מיט זייער ארבייט צוגעהאלפען צו דער ענטוויקלונג פון דער רומענישער מלוכה — ווען א מיליאן יודען איז בעדראהט פון צווילדעוועטע רויבערישע באנדעס.

ה. וו. בערקעלהאמער.

יוד. אדוואקאט זאגט זיך אב צו צאלן שטייערן דעם איצטיגען ירושלים'ער מאגיסטראט

ירושלים, (יט"א)

דער ירושלים'ער אדוואקאט בן-אהרן האט, אלס ענטפער אויף דער אויפאדערונג צו צאהלען א געוויסען קאמונאלען שטייער, געשריבען א בריף צים ירושלים'ער מאגיסטראט, אין וועלכען ער מעלט מיט, אז ער וועט קיין שטייערן נישט צאהלען, ווייל כל-זמן די יודען זענען נישט רעפרעזענטירט אין דער מוניציפאליטעט, האט נישט די לעצטע קיין רעכט צו מאהנען שטייער'ן ביי יודען. נאטירליך, שרייבט אדוו. בן-אהרן, קענט איהר מיך דורך פאליציי צווינגען צו צאהלען שטייערן. איך וועל זיך דער פאליציי נישט ווידערשטעלען, אבער אויב איהר וועט זיך בענוצען מיט דעם מיטעל, וועט עס בלויז מיר פערפעסטיגען אין מיין איבערצייגונג, אז איך בין גערעכט און איך וועל נישט אויפהערען מאראליש צו בעקעמפען דעם איצטיגען שטאט-ראט, ביז עס וועט נישט צוריקגעשטעלט ווערען די גערעכטיגקייט.

6 חדשים תפיסה

ירושלים, (יט"א)

דער 27-יעהריגער חיפה'ער איינוואוינער אברהם שטייער איז דורכ'ן געריכט פער'משפט געווארען אויף זעקס חדשים תפיסה דערפאר, וואס בעת א רעוויזיע האט מען ביי איהם געפונען די ניו-יארקער קאמוניסטישע „פרייהייט" און „האמער". דאס געריכט האט אפגעווארפען די פאדערונג פון פראקוראר צו פער'משפט'ן שטייער'ן צו דעפארטאציע נאכ'ן אפקומען די שטראף.

די וויכטיגקייט פון דעם סועץ-קאנאל
פאר ענגלישער פאליטיק אין אינדיען און ארץ-ישראל

די מערקווירדיגע געשיכטע פון דעם קאנאל. וואס געפינט זיך צווישען אזיע און אפריקע און פערבינדט דעם מיטעללענדישען אקעאן מיט'ן אינדישען. — ווי אזוי ענגלאנד האט ארייגעכאפט דעם קאנאל אין איהרע הענט. — ווי אזוי וועט די לייבאר-רעגירונג ווייטער פיהרען ענגלאנד'ס פאליטיק אין דער פראגע פון דעם סועץ קאנאל און פון עגיפטען.

III

צעהן יאהר האבען געדויערט די ארבייטען, און אין יאהר 1869 האט מען דעם קאנאל פייערליך געעפענט. צו דער שמחה איז געקומען די פראנצויזישע קייזערין. א גאנצער קאראוואן קעמלען האט געשלעפט איהר באגאזש, וואס איז בעשטאנען פון ארטיקלען פון דער לעצטער פאריזער מאדע. דער יום טוב איז געווען א פראנצויזישער. און די ערשטע שיף, וואס איז אריין אין קאנאל, איז אויך געווען א פראנצויזישע, אויף איהר האט זיך געפונען די קייזערין פון פראנקרייך.

די ארבייטען האבען געקאסט 90 און א האלב מיליאן דאלאר. ווען מען דערמאנט זיך, אז דער פאנאמער קאנאל, וואס איז צוויי מאל קירצער, ווי דער סועצ'ער, האט געקאסט מעהר ווי פיער מאל אזוי פיל, און די ארבייטען האבען אויך געדויערט צעהן יאהר, ווערט קלאר אז דער סועצ'ער קאנאל האט געקאסט זעהר ביליג. פון וואנען די ביליגקייט האט זיך גענומען, איז לייכט צו פערשטעהן. דער מענשען'ס לעבען און זיין ארבייט — אט וואס עס האט געקאסט ביליג. ביים בויען דעם פאנאמא קאנאל האט מען שוין נישט געקענט אזוי לייכט אומברענגען לעבעדיגע מענשען ווי מיט 60 — 70 יאהר צוריק. אויב מען וויל נישט רעכנען, וואס עס קאסט א לעבעדיגער מענש, האט דער סועץ-קאנאל געקאסט זעהר ביליג.

דורך דעם סועץ-קאנאל האט זיך פראנקרייך'ס אינטערעסען-ספערע זעהר בעדייטענד פערשטארקט. דער קאנאל האט זעהר גיך אנגעהויבען ברענגען גרויסע איינקינפטען. דאס געשעפט פון דער געזעלשאפט האט געבליהט. די אקציעס האבען זיך שטארק אויפגעהויבען. און ערשטען יאהר זענען דעם קאנאל דורכגעפאהרען גאר צעהן שיפען. און אין פיר יאהר ארום זענען שוין דעם קאנאל דורכגעפאהרען 1457 שיפען.

די ענגלישע רעגירונג האט דערזעהען, אז זי איז בעגאנגען א פעהלער, וואס זי האט זיך געהאלטען אן א זייט פון דעם גאנצען געשעפט מיט דעם סועצ'ער קאנאל. די ענגלישע רעגירונג הויבט אן צו זוכען וועגען, ווי אזוי זיך צוערשט אריינכאפען און דערנאך פערכאפען דעם גאנצען קוואל פון רייכטום און אינטערנאציאנאלען איינפלוס. די פראגע בעקומט א פאליטישע בעדייטונג. דער באקוועמסטער און קורצסטער וועג, וואס פיהרט פון אייראפא קיין מזרח, דארף געהערען צו ענגלאנד, — האבען בעשלאסען ענגלישע מלוכה-מענער, דאס פאדערט איהר וועלט-לאגע, דאס פאדערען איהרע גרויסע אינטערעסען אין אינדיען, כינע, איבערהויפט אין דער אומגעהויער גרויסער מזרח-וועלט.

באלד איז געקומען די גינסטיגע געלעגענהייט. איזמאאיל-פאשא איז פערקראכען מיט אין חובות. ער האט פארמאכלעוועט גוואלדיגע מלוכה געלדער אויף פוסטע זאכען. און ווען ער האט איינגעזעהען, אז ער איז פארקראכען אזוי ווייט, אז ארויסקריכען איז שוין אונמעגליך, האט ער אנגעהויבען צו פערקויפען די אקציעס פון סועץ-קאנאל. לעסעפס זעהט, אז דאס געשעפט קען זיך ארויסגליטשען פון די פראנצויזישע הענט, ווייל די אקציעס ווערען פערקויפט פריוואטע קאפיטאליסטען און מען יאגט זיך נאך זיי מיט א גרויסען אומפעט. ער לויפט פאר דער פראנצויזישער רעגירונג, זי זאל אפקויפען די אקציעס ביי איזמאאיל-פאשא, איידער זיי וועלען אריינפאלען און פרעמדע הענט. א לאנדאנער זשורנאליסט, גרינוואוד, דערוויסט זיך וועגען לעסעפס'עס פלאן און לאזט וויסען דעם וועגען דער ענגלישער רעגירונג. דיזראעלי, דער דעמאלטדיגער יודישער פרעמיער מיניסטער פון ענגלאנד, האט באלד דערשמעקט, אז דא קען מען דורכפיהרען א גלענצענדען געשעפט און מען דארף זיך צואיילען. מען דארף באלד געפינען געלט און אפקויפען די אקציעס איידער די פראנצויזישע רעגירונג וועט זיי אפקויפען. אבער וואו נעמט מען געלט? דער פארלאמענט איז אין יענער צייט געווען געשלאסען, און אויסער דעם, דארף מען דעם גאנצען פלאן דורכפיהרען און געהיים, פראנקרייך זאל זיך וועגען דעם נישט דערוויסען. דיזראעלי גיט זיך באלד אנ'עצה. ער שיקט איינעם פון זיינע סעקרעטארען צו באראן ליאנעל ראטשילד. דער סעקרעטאר טרעפט ראטשילד'ען ביי טיש. דער סעקרעטאר בעט ראטשילד'ען און נאמען פון דער רעגירונג 4 מיליאן „ביז מארגען". ראטשילד שלינגט אראפ די זאפט פון די ווייטרויבען, וואס ער האט גראד געגעסען, און גיט א זאג: „די רעגירונג וועט דאס געלט האבען".

און א וואך ארום איז שוין אלץ פערטיג. ענגלאנד בעקומט א פעקעל פון דער סועצ'ער געזעלשאפט. דיזראעלי געווינט זיין שפיל. לעסעפס און פראנקרייך האבען א מפלה. ענגלאנד פיהרט אריין און דער געזעלשאפט צוויי איינענע דירעקטארען, שפעטער בעשטעהט שוין א דריטעל פון אלע דירעקטארען פון ענגלאנד'ס פארטרעטער, און איצט... איצט געהערען די אקציעס פון דם סועצ'ער קאנאל צו א ענגלישער געזעלשאפט, פון דער ענגלישער רעגירונג. די דורכרייזע דורכ'ן קאנאל ווערט געשטייגערט, און דאס געשעפט נעהמט גלענצענד. אין יאהר 1925 האבען די אפצאהלען אריינגעבראכט דער געזעלשאפט 32 מיליאן דאלאר.

לויט א אינטערנאציאנאלען אפמאך, איז דער קאנאל פריי פאר אלע לענדער און פאלקען נייטראל. דאס הייסט, אז דער קאנאל קען נישט פערמאכט ווערען פאר קיין לאנד, פאר קיינעמס האנדעלס-און קריגס-שיפען. די טעריטאריע געהערט, ווי פריהער, צו עגיפטען. צו עגיפטען דארפען איבערגעהן אלע געביידעס און מעכאנישע מיטלען פון קאנאל, ווען עס וועלען זיך ענדיגען די 99 יאהר פון דער קאנצעסיע, וואס לעסעפס האט בעקומען. אין דער צייט פון דער וועלט-מלחמה האבען די טערקען און די דייטשען דריי מאל גענרובט פערשפארען דעם קאנאל. אבער די ענגלענדער האבען אלע דריי איבערפאלען אפגעשלאגען.

ענגלאנד איז געווארען דער אומבאגרענעצטער בעלעבאס פון סועצ'ער קאנאל, פון דעמזעלבען קאנאל, וועגען וועלכען געבילדעטע ענגלישע פאליטיקער און טעכניקער האבען אמאל געשריבען, אז לעסעפס'עס פלאן „איז א שווינדעלעריי פון אנ'אומזיסטענדען פראנצויז". זיי האבען געשריבען, אז די גאנצע אונטערנעהמונג וועט זיך ענדיגען מיט א שרעקליכען „מבול", און איין ים וועט זיך איבערגיסען אין אנדערען... אזוי קומט עס פאר זעהר אפט אין ענגלאנד: און אנהויב איז ענגלאנד קאנסערוואטיוו און האט מורא פאר יעדער נייער זאך. דערנאך אבער, ווען די פראקטיק ווייזט די נוצען פון דער, אדער יענער זאך, נעמט זיך דאס לאנד פעסט צו דער ארבייט און יאגט איבער די, וואס האבען אנגעהויבען א סך פריהער. מיט איהר קאנסערוואטיזם דערגרייכט ענגלאנד א סך ווייטער, ווי אנדערע לענדער מיט זייער רעוואלוציאניזם.

דער איבערגאנג פון קאנאל אין ענגלאנד'ס הענט האט געבראכט מיט זיך גרויסע רעזולטאטען פאר דער גאנצער ענגלישער פאליטיק. אויב דער סועצ'ער קאנאל געהערט צו ענגלאנד, דארף מען שוין ממילא זעהן אז דאס לאנד, דורך וועלכען עס גייט דורך דער קאנאל, זאל אויך זיין צוגעבונדען צו ענגלאנד. די גאנצע ענגלישע פאליטיק פון ענגלאנד אין נישט מעהר, ווי א מין סועץ-קאנאל-פאליטיק.

עס איז איצט שווער צו זאגען, ווי אזוי די איצטיגע ענגלישע ארבייטער רעגירונג וועט לייזען די עגיפטישע פראגע. אבער איינס איז קלאר: דער סועצ'ער קאנאל וועט מוזען אמאל אויפהערען צו זיין א פריוואט-איינענטום פון א קאפיטאליסטישער געזעלשאפט, און אפילו א פריוואט-איינענטום פון א איינצעלנער רעגירונג. דער סועצ'ער קאנאל וועט מוזען ווערען אינטערנאציאנאל, דאס הייסט פערוואלטעט ווערען געמיינזאם פון אלע רעגירונגען און פעלקער דורך דער פעלקער-ליגע. עס וועט זיין זעהר שווער דערצו צו קומען, אבער מען וועט מוזען סוף כל סוף דערצו מוזען קומען.

—0—

איינער פון די לעצטע

פון ח. לאנדאו

אין בערלין איז פלוצלונג געשטארבען דער געוועזענער פראפעסאר לודוויג שטיין. מיט א קורצער צייט צוריק האט ער געפייערט זיין 70-יעהריגען יובילעאום. פריינד און פערעהרער האבען געמיינט אז ער וועט זיך ערשט ווידמען מיט זיין גאנצען וויסען און ענערגיע דער יודישער וויסענשאפט, פון וועלכער ער איז דורך א טעות פערפרעמדט געווארען. איצט בעקומט מען די ידיעה, אז דער שטארקער, לעבענסלוסטיגער ל. שטיין איז פלוצלונג געשטארבען. מיט איהם געהט אוועק פון דער וועלט אפשר דער לעצטער יודישער פילאזאף, יענער טיפ וועלכען עס האבען רעפרעזענטירט שטיינטהאל, לאצארוס, הערמאן קאהען א. אז וו.

שטיין האט געענדיגט דעם ראבינער-סעמינאר און איז געווארען ראבינער אין א קליין שטעטעל אין האלאנד. נאר אזוי ווי ער איז געווען אנ'איידעם פון זעהר א רייכען בערלינער יוד, האט ער זיך געקענט ערלויבען אוועקצווארפען די רבנות און ווערען פראפעסאר פון פילאזאפיע. און דער ערפאלג פון דעם אונגארישען יונגערמאן אלס פראפעסאר איז געווען אומגעוועהנליך. צו זיינע פארלעזונגען אין בערן האבען זיך געשטופט הונדערטער סטודענטען. ער איז געווען א גלענצענדער רעדנער, א גרויסער מייסטער צו פאפולאריזירען די פערוויקעלטסטע פראבלעמען. און אזוי ווי ער איז געווען א שעהנער רעדנער איז ער געווען נאך א שעהנערער שרייבער. זיינע ביכער, וואס ער פלעגט ארויסלאזען יעדע פאר יאהר, האבען זיך געלייענט לייכט ווי א גוטער ראמאן.

פון דער היים איז ער געווען ווי מיר האבען געזעהן, א ראבינער. ער האט ווירקליך געהאט די נויטיגע יודישע ידיעות. זיין ערשט ווערק בעהאנדעלט דאס פראבלעם פון „ידיעה ובחירה". ער האט זיך אבער נישט געוואלט בעגנוגענען מיט דער ראל פון א יודישען פילאזאף. ער האט געהאט די אמביציע צו זיין א וועלט-פילאזאף און דעם ציל האט ער שנעל דערגרייכט. א דאנק זיין רייכקייט האט ער זיך געקענט פערגינען ארויסצוגעבען גאנצע צוויי צענטראלע ארגאנען פאר פילאזאפיע. צווישען די מיטארבייטער פון די זשורנאלען האט מען געטראפען די גרעסטע נעמען, וואס די פילאזאפישע וועלט פערמאגט. די זשורנאלען האבען איהם אפגעקאסט א אוצר מיט געלד און זעהר פיל ארבייט, אבער ס'האט זיך זעהר געלוינט. ער האט דאמאלס, מיט 30 יאהר צוריק, געהערט צו די בעדייטענדסטע פיהרער און ווארט-זאגער אין דער פילאזאפיע. ער האט שוין געהאלטען אזוי ווייט, דאס ער האט שוין אויסגעשטרעקט די האנד נאך א פראפעסאר אין בערלין און נישט קיין קלענערער ווי דער פירשט ביולאוו, דער דייטשער איסערן מיניסטער האט זיין קאנדידאטור געשטיצט.

אין דער יודישער וועלט האט ער אויך געהאט זעהר א גוטען נאמען. אפילו ד"ר הערצל, האט אמאל געוואלט אויסנוצען שטיינ'ס בעציהונגען און די דיפלאמאטישע קרייזען פאר ציוניסטישע צוועקען. אין בערן האט ער געשפילט די ראל פון יודישען מעצענאט. אלס מיטגליד פון קוראטאריום פון דער באראנעסע הירש שטיפטונג, האט ער געטיילט סטיפענדיומס די יודישע סטודענטען און מפני דרכי שלום האט ער אמאל אויך געגעבען געלד אפילו נישט יודען. איבערהויפט האט ער פאר די לעקציעס קיין געלד נישט געוואלט נעהמען און פלעגט אפילו צוריקצאהלען די געלדער פאר'ן ראקטאר-עקזאמען.

מיט דעם האט זיך געענדיגט זיין יודישע טעטיגקייט. זעלטען ווען ער פלעגט אפכאפען א פרייע מינוט, ווען קיינער הערט נישט און דערצעהלען א עלט-יודישען וויץ. בכלל האט ער זיך געהאלטען אלס פראפעסאר פון א שווייצער אוניווערזיטעט וואס מאכט כבוד דעם לאנד.

עס פערשטעהט זיך, אז דער געוואלדיגער ערפאלג אויף אלע געביטען, האט געמוזט ערוועקען קנאה-שנאה ביי די שווייצער און דייטשע פראפעסארען און סטודענטען, מען האט איהם נישט ליב געהאט און מען האט געזוכט איהם אונטערצושטעלען א פוס, און די געלעגענהייט האט זיך געמאכט. ער איז דורכגעפאלען ביי א קלייניגקייט און די קלייניגקייט איז אין דער פרעסע און אין אוניווערזיטעט געווארען פונאנדערגעבלאזען. עס האבען זיך אנגעהויבען פראטעסטען און סקאנדאלען און שטיין האט געמוזט פערלאזען די שווייץ און זיך בעזעצען אין בערלין, וואו ער איז געווארען אויס פילאזאף. האט זיך פערנומען מיט פובליציסטיק. אין דער לעצטער צייט האט ער רעדאגירט א מאנאטליכען זשורנאל נארד און זיד (צפון און דרום) און איז געווען דיפלאמאטישער מיטארבייטער פון דער גרויסער פאסישער צייטונג.

מיט זיין טויט נעהמט אוועק איינער פון די לעצטע, וואס האבען געהאט די אמביציע צו ווערען א יודישער פילאזאף. מיר האבען געהאט יודען-פילאזאפען אין דער וועלט. אבער נישט זיי האבען די נויטיגע יודישע ידיעות, נישט זיי האבען דעם אפעטיט דערצו. שטיין איז געווען אפשר דער לעצטער, וואס האט עס געקענט און געדארפט זיין. אבער דער גורל האט איהם אוועקגעטראגען צו הויך, און ער האט פערלוירען דעם וועג.

עהרע זיין אנדענקען.

לעזט און אבאנירט
דאס
„לאדזער טאגעבלאט"

קוריאזען פון יודישן לעבען אין סאוו.-רוסלאנד

ווי בעקאנט, זענען אין פאריקען יאהר אין צוזאמענהאנג מיט דער געצוואונגענער קאלעקטיוויזאציע פון די יודישע (און אויך נישט יודישע) פויערים א סך יודישע קאלאניסטען, הויפטזעכליך פון כערסאנער קרייז, אנטלאפען פון די פעלדער צוריק אין די אלטע היימען זייערע.

במשך פלעגט מען ביי אזעלכע אנטלאפענע קאלאניסטען צונעמען די ערד מיט האק און פאק און עס איבערגעבען צו נייע איבערוואנדערער.

אבער דעם לעצטען האלבען יאהר האט זיך דער קורס אויף שטרענגער געצוואונגענער קאלעקטיוויזאציע שטארק געענדערט און איצטער רופט מען די אנטלאפענע צוריק צו דער ערד.

„קערט זיך אום"! — ווערט געזאגט אין דעם אויפרוף, וואס די קאנפערענץ פון די באטראקעס און מיטפלויערים פון קאלינינדארפער ראיאן האט ארויסגעלאזען דעם 15-טען יוני — קערט זיך אום! אויף אייערע הענט ווארט פראדוקטיווע ארבייט פונם סאציאליסטישען איבערבוי!".

דערביי ווערט נאך אין דעם דאזיגען אויפרוף אפגעגעבן פאלגענדיגער דערקלערונג:

„פאר אונז (קאלאניסטען פון קאלינינדארפער ראיאן) שטייט איצטער די פראגע, אז צוליב מאנגעל אין ארבייטס-קראפט זאלען מיר זיך אנשטויסען אויף די גרעסטע שוועריגקייטען ביים אראנעמען די גערעטעניש. מיר ווענדען זיך דעריבער, אז איהר זאלט וואס גיכער זיך אומקעהרען צו אונז, די פערספעקטיוועז זענען ביי אונז גרויסע, אויסער, דעם וואס מיר האבען גרויסע דערגרייכונגען אויפ'ן געביט פון דער לאנדווירטשאפט. האבען מיר פערגרעסערט אונזער ל א נ ד ו ו י ר ט ש א פ ט ל י כ ע באזע מיט גרינדען א מאשין טראקטארנער-סטאנציע דורכ'ן אריינפיהרען א גרויסע צאהל טראקטארען און אנדערע מאשינען.

דאס יאהר, ווען אין גאנץ כערסאנער קרייז (אחוץ אונזער ראיאן) איז פערפלאנצט געווארען 70 טויזענט ווייגערטנער בויטלעך, איז נאר אין איין קאלינדארפער ראיאן פערפלאנצט געווארען 300 טויזענט וויינגערטנער-לאזעס. די אויסוכטען דאס יאהר אויף די סעדער, ווינגערטנער און גארטנס זענען אויסגעצייכענט."

אחוץ דעם אלעמען גרייט זיך א ריי אינדוסטריעלע אונטערנעהמונגען און און דער ערשטער ריי — א צעמענט זאוואד. מיר רעדען שוין נישט פון דער גע-קולטור סאציאלע אנשטאלטען, וואס היי יאהר איז פערדאפעלט געווארען די צאהל שולען, עס גרינדעט זיך אנ'אגרא טעכניקום, מען טרעט צו בויען א גרויסען שפיטאל, אויף וואס די מלוכה האט אסיגנירט 300 טויזענט רובל א. אז. וו. א. ד. גל. (זעה „עמעס" פון 21-טען יוני).

קורץ און גוט, דער דאזיקער אויפרוף בעט זיך ביי די אלע, וואס זענען אנטלאפען פון די פעלדער, נישט האבענדיג געאקערט און געזייט — אז זיי זאלען צוריקקומען אויף אלעם פארטיגען און שניידען „די פולע זעלדער מיט פרוכט".

לאזט זיך אויס, אז דער פסוק „הזורעים בדמעה ברנה יקצרו" איז אין סאוויעט רוסלאנד נישט גילטיג. מען קען נישט האבען געזייט און דאך שניידען...

און פאריאהרען איז דאך, ליידער, געווען פינקט דער היפוך...

פון תל-אביב קיין אנטווערפּען

די 5000 קילאָמעטער רייזע פון די ארץ-ישראל-מאָטאָציקליסטען

די בעגייסטערונג, מיט וועלכער די בראַווע ספּאָרטס-לייט פון ארץ ישראל זענען אויפגענומען געוואָרען אויפ'ן „מכבי"-צוזאַמענפאָהר אין אנטווערפּען

[illegible] „מכבי"-צוזאַמענפאָהר און [illegible]רפּען זענען בלי ספק די ברוינע [illegible] ישראל דעלעגאַטען געווען די גרעס-[illegible] אַטראַקציע. דער מוט פון אונזער [illegible] ישראל יוגענד איז דער בולט'[illegible], אַז דער חלום פון א יונ[illegible] דור, וואָס שטעהט נישט צוריק [illegible]נער סכנה — דערגעהנטערט זיך [illegible]ר ווירקליכקייט. דאָס פאָהרען [illegible] א מאָטאָציקל פון תל אביב ביז [illegible]ערפּען און פאַר זיך אַליין א בע[illegible]דע אַלגעמיינע ספּאָרט-לייס[illegible]. אָבער אונז יודען דאַרף דאָס בע[illegible]ר'ס הנאה טון, וואָס די ארץ יש[illegible] יוגענד איז אויך אויפ'ן געביט [illegible] מאָטאָר-ספּאָרט טעטיג, און מיר [illegible]ען, אַז אין דער קומענדער [illegible]-מאָטאָר-פעראַנשטאַלטונג — [illegible]ער „מכבי" פערנעהמען א חשוב'ן [illegible]

[illegible] מאָטאָציקליסטען האָבען זייער [illegible] פון תל אביב קיין ביירוט, [illegible] קיין סמירנא און קאָנסטאַנ[illegible]על. פון קאָנסטאַנטינאָפּעל זענען [illegible] א שיף געפאָהרען קיין קאָנ[illegible]צא (רומעניען).

[illegible] איז בעזונדער'ס אינטערעסאַנט זיך [illegible], ווי אַזוי ס'איז אונזערע [illegible]נער געגאַנגען בעת זייער רייזע [illegible] רומעניען, דאָס קלאַסישע לאַנד [illegible]נטיסעמיטיזם.

[illegible] מכביער פ. ראָט פאַר'ן שריי[illegible] פון די שורות דערציילט:

[illegible] אין פּאָרט פון קאָנ[illegible]ע, זענען מיר בעגריסט געוואָרען [illegible] שליחים פון דער יודישער קהלה. [illegible] „שלום" האָט זיך געהערט [illegible]לע זייטען. אָהן שוועריגקייטען [illegible] ערלעדיגט געוואָרען אַלע פּאַס[illegible]-ענינים און נאָר אַנ'אָפּרוה זע[illegible] מיר מיט שטאָלץ און אָהן פחד אָפּ[illegible]רען אויף אונזערע מאָטאָר'ס קיין [illegible]. ווי מיר האָבען זיך שפּע[illegible], איז מצד דעם אינערן[illegible]טעריום און אויך אויף א אויס[illegible]כען וואונש מצד דעם קעניג קאַרל [illegible] א שטרענגער בעפעהל צו אַלע [illegible]ישע און פּאָליצייליכע אָרגאַנען, [illegible]ער'ס צו פערמיידען וועלכען עס [illegible] אַקעגען די מכביער. [illegible] בעמערקט מיט א שמייכעל, אַז [illegible] זיי אַפילו און זענען נישט גע[illegible] מורא צו האָבען... להפוך, ווען [illegible]לט זיך געטראָפען עפּעס א קליין [illegible]ל וואָלטען זיי איהם געגעבען צו [illegible] ארץ ישראל פּייגען... כ'גלויב [illegible] דעם מכביער... זיין גע[illegible] און די פאַר ידים דאַרפען נים [illegible] קיין צייגניש פון אונזער אַנט[illegible]נער פרעזידענט ד"ר פּרוזשאַנ[illegible] זיי זענען בכח עפּעס צו טון... [illegible] אין בוקאַרעשט איז דער קבלת [illegible] נאָר א פייערליכער. בעת [illegible]ען אויף אונזערע מאָטאָציקלען [illegible] די הויפּט-גאַסען, האָט [illegible] אָפּגעשטעלט יעדען פער[illegible] די יודען דערקענענדיג אונז — [illegible] די העברעאישע אויפשריפטען [illegible] — האָבען מיט שמחה [illegible]ייסטערונג אויסגערופען „הידר" [illegible] „שלום". בעזונדערס גרויס איז גע[illegible] די שמחה אין די יודישע גאַסען [illegible] בוקאַרעשט. די דאָרטיגע יוגענד [illegible] עפּעס געוואָרען ווי אויפגעלעבט. [illegible] אונזער דערשיינען איז פשוט געווען א יום-טוב פאַר די יודען.

די טאָג צייטונג „דימיגראַציא" האָט

(ספּעציעל פאַר'ן „לאָדזשער טאָגבלאַט")

פון ד. ב. ט.

אויספיהרליך בעשריבען אונזער וועג און אונז בעגריסט צו אונזער קומען קיין בוקאַרעשט, גלייך ווי מיר וואָלטען געווען די צעהן אויסדערוועהלטע פּנים'ס גאַנצען יודישען פאָלק...

א פייערליכען קבלת פּנים האָט די יודישע קהלה צוגעגרייט פאַר אונז און אויך די ציוניסטישע קרייזען האָבען זיך מיט אונז געפרייט, ווי מיט אמת'ע ברידער. דער אָפּשייד פון בוקאַרעשט איז געווען גאָר הארציג. די „שלום" און „הידר" אויסרופען האָבען אונז בעגלייט ביז ווייט אויסער דער שטאָט.

אָהן וועלכער ס'איז שטערונג זענען מיר געקומען קיין בראַשאָ (קראָנשטאַט) אין רומעניש טראַנסילוואַניען. פון דאָרט זענען מיר געפאָהרען קיין קלויזענבורג. אויך דאָ זענען מיר מיט שמחה בעגריסט געוואָרען דורך דער יודישער בעפעלקערונג. דער דאָרטיגער „מכבי" האָט לכבוד אונז אָפּגעהאַלטען א פעסט און די יוגענד האָט אונז בעוואונדערט, מקנא געווען, וואָס מיר טראָגען אָפען די יודישע „מכבי"-אָפּצייכענס.

און דעיש און אין סאַטו מאָרע האָט מען אונז אַזוי הארציג מקבל פּנים געווען, אַז מיר וועלען דאָס לאַנג נישט פערגעסען. קודם כל האָט מען — אין דעיש — אונז אָפּגעגעבען א פּלאַץ אין דעם גן-ילדים... און די יודישע בעל'הבטע מיידלעך האָבען אונז גענומען פּרעגען פון כל טוב. אָבער שוין איינמאָל אונגאַרישע מאכלים, ס'איז געווען ליקודים.. מיר האָבען באמת הנאה געהאַט. אויך אין סאַטמאַר האָט דער עולם צוגעמאַכט די געשעפטען און געקומען אונז מקבל פּנים זיין. אויך דאָ האָבען די יודישע פרויען אונז פערזאָרגט מיט א סעודה, ווי שלמה המלך בשעתו... א פּנים, די אונגאַרישע יודען האַלטען שטאַרק פון הלכות אכילה. סאַטמאַר איז געווען די לעצטע סטאַציע אין רומעניען. פון דאָרט זענען מיר אַדורך די גרעניץ און גענומען פאָהרען קיין מונקאַטש.

יאָ, א מאָדנע שטעטעל איז עס מונקאַטש. קוים זענען מיר אָנגעקומען האָט זיך אַרום אונז פערזאַמעלט א עולם און גענומען בעקוקען, ווי א געניטער יוד דעם אתרוג. בעזונדערס קליינוואַרג מיט אויסגעצויגענע פּאות און לאַנגע טלית-קטנ'ס זענען אונז בעפאַלען, ווי די בינען... עלטערע יודען האָבען זיך גע'חקר'ט און געזאָגט מבינות.

פון מונקאַטש זענען מיר געפאָהרען קיין קאַשאַו. די גרויסע צאָהל יודען, וואָס וואוינען אין די דערפער, האָבען אונז געמאַכט שטורמישע אָוואַציעס. אין איין דאָרף זענען מיר געבליבען נעכטיגען. אין דער פריה האָבען מיר געדאַווענט מיט מנין מיט אַלע דאָרפס-יודען, וואָס זענען זיך צוזאַמענגעקומען לכבוד אונז און נאָכ'ן אָנבייסען האָבען מיר אויך געבענטשט במזומן. די יודען האָבען פשוט געשעפּט נחת, און זייערע טעכטער האָבען מיט בעהאַלטענע אויגען געקוקט אויף אונז. ווען מיר וואָלטען געהאַט אין א"י כאָטש עטליכע טויזענד פון אָט די סלאָוואַקישע יודישע דאָרפס-טעכטער מיט זייערע אייזען-שטאַרקע הענד און מסירות צו דער אַרבייט, וואָלטען מיר געהאַלטען א שריט ווייטער...

אין קאַשוי — א געמישטע שטאָט פון חסידים אָרטאָדאָקסען און אַסימילאַטאָרען — איז דער קבלת פּנים געווען א בעשיידענער. מיר זענען באַלד ווייטער געפאָהרען קיין מעריש אָסטרוי.

קוים האָבען מיר פערלאָזט סלאָוואַקייען, האָבען מיר זעלטען בעגעגענט א יודען, אָבער אויך די טשעכישע דאָרפס בעפעלקערונג האָט אַקעגען אונז אַרויסגעוויזען גרויסע סימפּאַטיעס.

אין מעריש אָסטרוי האָט דער דאָרטיגער „מכבי" אונז אויפגענומען מיט'ן גרעסטען כבוד. פון דאָרט זענען מיר געפאָהרען אין א שנעלער טעמפּאָ, מחמת די וועגען ווערען — וואָס מעהר מיר דערגעהנטערן זיך צו דייטשלאַנד — אַלץ בעסער.

אויך די פּראַגער מכבים האָבען זיך מיט זייער קבלת פּנים לכבוד אונז נישט געהאַט וואָס צו שעהמען. עס האָבען אויך נישט געפעהלט רעדעס און טאָאַסטען. דריי חלקים וועג האָבען

(ענדע — זייט 6)

ד"ר זשיטלאָווסקי'ס ערשטע פרוי — א גר'טע

די קינדער ערצויגען געוואָרען אין יוד. בעוואוסטזיין

אין „פאָרווערטס" וועלען בקרוב אָנהויבען צו ערשיינען מעמואַרען פון ווערא לאַבאָווא, די ערשטע פרוי פון דאָקטאָר חיים זשיטלאָווסקי און מוטער פון זיינע 4 קינדער.

אין שייכות דערמיט איז אין „פאָרווערטס" פון 29 יוני אָפּגעדרוקט א גרויסער אינטערוויו פון ה' לאַנג מיט חיים זשיטלאָווסקי, פון וועלכער מיר נעמען אַרויס עטליכע אינטערעסאַנטע פּרטים:

ווערא לאַבאָווא איז א טאָכטער פון א רוסישען פּריץ געבאָרען אין וויטעבסק.

מיט ח. זשיטלאָווסקי, וועלכער איז אויך א וויטעבסקער, האָט ווערא זיך בעקענט ביי דער רעוואָלוציאָנערער אַרבייט. אין ווילנא האָבען זיי זיך פערליבט, חתונה געהאַט און אַוועקגעפאָהרען קיין שווייצאַריען. דאָרט האָט ווערא אָנגענומען דעם יודישען גלויבען. א שווייצאַרישער ראַבינער, פּראָפ. ווערטהיימער, האָט אויסגעשריבען א דאָקומענט, אַז פּלונית בת פּלונית איז אַרויס פון דער קריסטליכער קאָנפעסיע און אַריבער אין דער יודישער, דאָס איז געווען די גאַנצע צערעמאָניע. ווערא האָט זיך אַפילו אויסגעלערנט שטעלען א יודישע חתימה און פלעגט שרייבען בריוו צום מאַנ'ס מוטער, וועלכע האָט איהר שטאַרק ליב געקריגען.

זיין פאָטער אָבער, וועלכער האָט געהאַט סמיכה אויף רבנות, האָט א צייט לאַנג נישט געוואָלט וויסען פון דער שנור. ערשט מיט 8 יאָהר שפּעטער איז ער געקומען מיט א בעזוך צום זוהן און האָט שלום געמאַכט מיט דער שנור. דער „גר'טע".

די קינדער זענען דערצויגען געוואָרען, פערשטעהט זיך, אין פרייען גייסט, אָבער אין יודישען בעוואוסטזיין.

איצט איז איין זוהן, מישא, א דאָקטאָר-פּסיכיאַטאָר אין לאָזאַן (שווייצאַריען), דער אַנדערער זוהן, גריגאָרי, איז א בעקאַנטער סאָציאַליסט אין פראַנקרייך. איין טאָכטער איז אין בעלגיען, א חתונה געהאַטע, און די צווייטע, א מיידעל, אַנ'אַדוואָקאַט, לעבט מיט דער מוטער אין בערן.

אַלע קינדער האָבען ליב דעם פאָטער און שטאָלצירען מיט איהם.

נאָך א לעבען פון א יאָהר 15 האָט זשיטלאָווסקי זיך געשיידט מיט ווערא'ן. איצט האָט ער א צווייטע פרוי מיט קינדער.

צי ווייסט איהר אַז...

פיש קענען הערען אַזעלכע טענער, וואָס זענען צו נידעריג פאַר דעם מענשליכען אויער צו הערען.

ווען 20 צאָל שניי פאַלט, איז עס דאָס זעלבע, ווי 2 צאָל רעגען וואַסער וואָלט געפאַלען.

107,000 מייל דראָטען, אָדער גענוג צו ציהען זיי ביז א העלפט וועג צו דער לבנה, ווערען גענוצט צו בויען די נייע בריק איבער דעם האַדסאָן-ריווער, ביי ניו-יאָרק. כאָטש דראָט איז זייער דין, קען יעדער דראָט אויפהאַלטען א מאַסע פון 7,000 פונט.

א טעאַטער מיט 2 בינעס, איינע קעגען די אַנדערע, איז געבויט געוואָרען אין דייטשלאַנד. צו קענען זעהען ביידע זייטען, די זיץ-פּלעצער זענען דרעהענדיגע, אַזוי, אַז איהר קענט זעהען די בינעס פון פאָרענט, און הינטען.

קיין שלעכטע ווינטען עקזיסטירען נישט 30,000 פוס אין דער לופט. דעריבער פליען לופט-פליהער אַזוי הויך, ווען זיי ווילען אויסמיידען א שטורם.

מעבעל ווערט איצט געמאַכט פון מעטאַל אַנשטאָט האָלץ. עס איז שטאַרקער און שענער.

א זייגער איז ערפונדען געוואָרען, וואָס איז אַזוי אַקוראַט, אַז ער פערשפּעטיגט זיך נישט אויף איין סעקונדע אין הונדערט יאָהר.

העמאָפיליע — א קרענק פון מלכים און קרוינפּרינצען

סתם בשר ודם ליידען פון דער דאָזיגער קרענק כמעט קיינמאָל נישט. - אויך ביי פרויען איז דאָס אַ זעלטענהייט. - ווי אַזוי די ענגלישע קעניגין וויקטאָריאַ האָט פער'סמ'ט די אייראָפּעאישע דינאַסטיע. - דער לעצטער רוסישער טראָנפאָלגער האָט אויך געליטען פון העמאָפיליע. - די דאגות פון שפּאַנישען הויף צוליב'ן העמאָפילען טראָנפאָלגער

פאַרוואָס א קרענק, וואָס הייסט העמאָפיליע, זי בעשטעהט דערין, וואָס אויב א מענש, וועלכער ליידט אויף דער דאָזיגער קרענק, גיט זיך א שטאָס, אָדער א קלאַפּ און ער הייבט אָן צו בלוטען, איז קיינער מעהר נישט אימשטאַנד דאָס בלוט אָפּצושטעלען.

ווי דאָקטוירים פערזיכערן, איז די דאָזיגע קרענק מייסטענס א רעזולטאַט פון שידוכים צווישען נאָהענטע קרובים. די קינדער פון אַזעלכע עלטערן זענען אָפּט קראַנק אויף העמאָפיליע. אָט דערמיט דערקלערט זיך עס, וואָס די דאָזיגע קרענק איז אַגב הויפּטזעכליך א קעניגליכע, אַזוי ווי געקרוינטע פּערזאָנען זענען זיך נאָר מייחס מיט זייער גלייכען, קומט ביי זיי ממילא אָפּט אויס, אַז א קוזין האָט חתונה מיט א קוזינע.

אינטערעסאַנט איז פעסטצושטעלען, אַז די קרענק איז כמעט אויסשליסליך א מענער קרענק. צווישען 253 קראַנקע, וועלכע מען האָט אונטערזוכט און פעסטגעשטעלט ביי זיי העמאָפיליע, זענען כך הכל געווען 17 פרויען ד. ה. קוים 7 פּראָצענט ד. ה. אָבער נישט, אַז פרויען האָבען צו דער דאָזיגער קרענק קיין שייכות נישט: פרויען ווערען אַליין אויף העמאָפיליע כמעט קיינמאָל נישט קראַנק, זיי גיבען אָבער איבער די דאָזיגע קרענק בירושה זייערע קינדער און אייניקלעך. א טאָכטער פון א העמאָפיליקראַנקען מענטש וועט אַליין אַליין פון דער דאָזיגער קרענק נישט ליידען, זייערע קינדער אָבער נאַטירליך די זכרים וועלען דערויף קראַנק זיין. דאָס זעלבע ווען א פרוי האָט חתונה מיט איהר נאָהענטען קרוב.

אזא פערשפּרייטערין פון העמאָפיליע איז געווען די ענגלישע קעניגין וויקטאָריאַ. אַליין איז זי געווען א געזונטע פרוי און בכלל זעלטען ווען געליטען עפּעס פון א קרענק, אָבער זי האָט חתונה געהאַט מיט א קוזין. דערפון זענען אַלע איהרע אייניקלעך און אור-אייניקלעך קראַנק געוואָרען אויף העמאָפיליע. אַנדערע ווייטער האַלטען, אַז די קעניגין וויקטאָריאַ גופא איז געווען אָנגעשטעקט מיט העמאָפיליע פון איהרע עלטערן: זי האָט דערפון נישט געליטען, ווייל זי איז געווען א פרוי, איהרע זוהן, אייניקלעך און אוראייניקלעך האָבען אָבער די דאָזיגע קרענק נישט געקענט אויסמיידען. און אַזוי ווי זיי אַלע האָבען חתונה געהאַט מיט מיטגלידער פון אייראָפּעאישע דינאַסטיעס, האָבען זיי ממילא איבערגעטראָגען די קרענק איבער אַלע אייראָפּעאישע הויפען. דאָס זאָל זיין איינע פון די הויפּט-סבות, צוליב וועלכער די קעניגליכע הויפען צויטענען זיך אויס זייט יאָהרען מיט אַזויפיל חולאים. ביסמאַרק האָט גוט איינמאָל געזאָגט, אַז ער האָט פיינט דעם ענגלישען הויף, ווייל ער פערפּעסטעט כמעט אַלע אייראָפּעאישע דינאַסטיעס מיט פער'סמ'טע בלוט.

נאַטירליך איז די ענגלישע קעניגין וויקטאָריאַ נישט געווען די איינציגע, וועלכע האָט פערשפּרייט העמאָפיליע אין די הויפען. אַזוי ווי דאָס חתונה האָבען פון נאָהענטע קרובים איז צווישען די געקרוינטע פאַמיליעס אַן אָפּטע ערשיינונג האָט די דאָזיגע קראַנקהייט געקענט קומען נאָך פון אַנדערע קעניגליכע פּאָרלעך. אויך דער לעצטער רוסישער טראָן-פאָלגער אַלעקסיי איז געווען א קראַנקער אויף העמאָפיליע. מען האָט איהם געמוזט היטען נישט בלויז פאַר בליטונגען, נאָר אויך פאַר יעדער גרינגסטער אָנשטרענגונג, ווייל ער פלעגט באַלד חלש'ן.

איצט זענען צוליב די העמאָפיליע קראַנקע שטאַרק בעזאָרגט די שפּאַנישע הויף-קרייזען. אמאָליגע צייטען האָט מען אויף אַזעלכע זאַכען נישט געלעגט קיין אַכט, און עס האָט נישט איינמאָל געטראָפען, אַז א העמאָפיל-קראַנקער איז געווען קעניג. אויך וועגען רוסישען יורש עצר האָט קיינער נישט געצווייפעלט, אַז ער וועט מיט דער צייט ווערען צאַר. היינט אָבער מוזען די הערשער זיך פון צייט צו צייט ווייזען פאַר זייערע אונטערטאַנען, „אין פולען גלאַנץ". אין שפּאַניען, למשל, מוז דער קעניג אומבעדינגט זיין א סאָלדאַט און ער דאַרף קענען רייטען. און אָבער די צרה, וואָס דער שפּאַנישער טראָן-פאָלגער איז העמאָפיל קראַנק און ממילא א לא יצלח. די צרה איז נאָך גרעסער צוליב דעם, וואָס זיין ברודער, דער צווייטער זוהן פון קעניג, איז אויך נישט קיין אונבערינגער העלד, ער איז טויב, ווי די וואַנט, מען קאָן מיט איהם נישט רעדען. טראָגען זיך טאַקע די שפּאַנישע הויף-קרייזען אַרום מיט א פּלאַן, אַז די דאָזיגע צוויי זוהן זאָלען זיך אָפּזאָגען פון זייערע רעכט, און קרוינפּרינץ זאָל נאָך ווערען דער דריטער זוהן, וועלכער איז איצט אַלט סך הכל 18 יאָהר אויב, פערשטעהט זיך, די רעפּובליקאַנישע בעוועגונג וועט נישט אָפּשווענקען דעם טאַטען מיט אַלע זיינע שלימזל'דיגע זוהן.

ווי געזאָגט, איז העמאָפיליע דער עיקר א קעניגליכע קרענק. דאָקטוירים האָבען פעסטגעשטעלט, אַז אין יעדען לאַנד קען מען אָנצעהלען אויף די פינגער די צאָהל פון ציווילע מענשען, וואָס ליידען פון דער דאָזיגער קרענק. די מעדיצינישע וועלט ווייס פון זיי, און אינטערעסירט זיך שטאַרק פון ריין-וויסענשאַפטליכען שטאַנדפּונקט מיט'ן פערלויף פון דער קרענק. וועגען די קראַנקע מלכים און פּרינצען ווייס מען נאַטירליך פיל ווייניגער.

—0§0—

ווי אַזוי הערצל איז נפטר געוואָרען

געהערט פון א פרומען יודען און איבערדערציילט - פון חיים גרינבערג

II

הערצל האָט זיך אָנגעהויבען בערוהיגען און טרייסטען. נאָך א קורצע צייט, האָט ער זיך געטראַכט, און ער וועט קענען שיקען שליחים קיין רוסלאַנד און קיין רומעניען, קיין מאַראָקאָ און קיין תימן און אומעטום וואו יודען ליידען און שמערצען, מיט דער פרייליכע בשורה: „שטעהט אויף, פערוואָגעלטע! שטעהט אויף! נעפּייניגטע! אויף אייך וואַרט אַנ'אייגען לאַנד! דער וועג אין אַלטען ארץ ישראל איז פער'חתמ'עט, מאָ לאָמיר בויען א נייע ארץ-ישראל!"

נאָך איינמאָל בייננאַכט, ווען ער איז געזעסען פאַרטיפט אין די פּלענער פון דער שטאָט „נייע-ירושלים", וואָס ער האָט געטרוימט אויפצובויען אויף דעם העכסטען באַרג פונ'ם נייעם לאַנד, האָט ער פּלוצים דערזעהען פאַר זיך צוויי מענער אָנגעטאָן אין שוואַרצען. ער האָט זיי געפרעגט, ווער זיי זענען, האָבען זיי זיך בלויז אָנגערופען „אבלי ציון וירושלים". הערצל האָט זיך גלייך דערמאָנט — ווער ווייסט, אפשר פון די צייטען פון א אַנדער גלגול? — ווער עס זענען די צדיקי עולם, וואָס שטעהען אַנטקעגען פאַר איהם, און א צווייטער פון יראת התרוממות איז דורכגעלאָפען איבער זיין קערפּער. ער האָט דערקענט פאַר זיך ר' יהודה החסיד און דעם אר"י הקדוש.

„נישט צוליב דעם", האָט אָנגעהויבען ר' יהודה החסיד, „האָט מען דיך געשיקט, אַז דו זאָלסט פערפיהרען יודען אין א לאַנד, וואו זיי קענען נאָך פערגעסען דעם מעמד הר סיני. דיין רחמנות פירט דיך אַראָפּ פון וועג און דו ווערסט א מועל בשליחות. די סיטרא אחרא, ימח שמה וזכרה, טרייבט מיט דיר א בייזען שפּיל. זי אַז זי וויל, פערשטעלט זי זיך פאַר א רחמן בן רחמן; זי אַז זי וויל, קען זי רעדען אַפילו מיט דער מוטער רחל'ס קול. פונ'ם „חטא העגל" אָן איז נאָך נישט געווען קיין גרעסערער חטא. ווי דער, וואָס דו גייסט איצט טאָן, און דו לויפסט צו דעם חטא בדחילו ורחימו, גלייך ווי דער כביכול אַליין האָט דיך געהייסען לויפען..."

„ווייסטו, ווער דו ביזט? ווייסטו, אַז דו ביזט א שליח, און געשיקט געוואָרען ביזטו, זאָלסט זיין דער מפנה דרך פאַר'ן מלך המשיח? און ווייסט דען נישט, אַז משיח איז דער גואל און נישט א בעל צדקה, און נישט ראַטעווען קומט ער, נאָר ערלייזען? און ווייסטו דען נישט, אַז די גאולה קען נישט קומען אָן גרויסע יסורים און ענוים, אָן חבלי משיח? ווער האָט דיר דערלויבט אויסצומיידען דאָס ריינע גאָלד פון גאולה אויף קופּערנע גראַשנס פון צדקה?"

„פאַר הרוגים האָסטו זיך דערשראָקען? „קדושים" האָבען אויף דיר געוואָרפען אַן אימה? דעם געוויין פון אַלמנות קענסטו נישט פערטראָגען, דאָס יאָמער פון יתומים רירט אויף דיין האַרץ? און ביזט שוין גרייט אַלץ צו פערגעסען, און ביזט שוין גרייט צו נעמען יודען, וואָס דאַרפען גיין אויף קידוש השם, ערגיץ-וואוהין, וואו עס חלומ'ען זיך דיר ווייכגעטרעטענער און טייטלבוימער און וואוהין די שכינה וועט קיינמאָל נישט מיטגעהן?"

„שטיי אויף און גיי צו יודען און זאָג זיי אָן די גרויסע בשורה: עס זענען געקומען די צייטען פון לעצטען און גרעסטען קדוש השם. ווערט געשפּייזט און וואַרט, שטרעקט אויס די העלזער און האָפט! דורך טייכען בלוט, דורך פיין און ווי וועט קומען די גאולה!"

דער אר"י הקדוש איז געשטאַנען בשעת-מעשה שטיל און שווייגענדיג, מיט א אַראָפּגעלאָזענעם קאָפּ. ווען ר' יהודה האָט געענדיגט, האָט ער בלויז מוסיף געווען:

„דאָס נייע לאַנד, פון וועלכען דו טראַכטסט, האָט אַמאָל געהערט צו די מצרים. און פרעה האָט עס רעגירט פאַר „יציאת מצרים". ווילסטו פערבייטען די אדמת קודש אויף א אדמת טמאה? איך אַליין בין געבוירען געוואָרען אין מצרים און כ'קען מיין תקון נישט געפינען, ביז איך וועל נאָך אַמאָל נישט געבוירען ווערען אין ארץ ישראל. צפת וועט זיין מיין געבורטס-שטאָט."

הערצל איז אויפגעשטאַנען פון שלאָף מיט א גרויז-גראָהען קאָפּ.

וואָס זאָל איך אייך מאריך זיין? אין הערצל'ס האַרץ האָט זיך אָנגעהויבען אזא געראַנגעל, וואָס מיט ווערטער קען מען עס נישט דערציילען. אפשר נאָך א גרויסער מנגן וואָלט עס געקאָנט איבערגעבען מיט א ניגון. ער האָט זיך געראַנגעלט צווישען גאולה און צדקה, און איז געוואָרען פון טאָג צו טאָג אַלץ שוואַכער און אויסגעצערטער.

ווי לאַנג קאָן א מענש אויסהאַלטען? קיינער פון די אַרומיגע האָט נישט געוואוסט, וואָס ס'קומט אין איהם פאָר, און איינמאָל אין א זומער פרימאָרגען, ווען ער דערפילט, אַז ער איז שוין נישט בכח אויפצושטיין פונ'ם בעט. דאָקטוירים און פּראָפעסאָרען האָבען אָנגעהויבען קומען — טאַפּען דעם דופק, מעסטען די היץ, בעטראַכטען איהם. וואָס ס'פעלט איהם, אַזוי לאַנג אַזוי ברייט, ביז זיי האָבען אויסגעפונען אַז ער ליידט פון א „האַרץ-פעהלער". אַלע האָבען עס אויסגעהערט, און קיינער אחוץ הערצל'ען האָט נישט פערשטאַנען, וואָס פאַר א מין „פעהלער" דאָס איז, און קיינער פון די דאָקטוירים האָט נישט משיג געווען, אַז דער אמת'ער נאָמען פון זיין קרענק הייסט אין — ר ח מ י ם...

דער חולה האָט גאַנצע טעג נישט געענטפערט וואָס מ'האָט איהם געפרעגט, און נאָך פון צייט צו צייט האָט מען געקאָנט הערען, ווי ער רעדט צו זיך אַליין: „איך וויל נישט קיין טייכען בלוט קיין פיין און ווי. אויב דאָס איז גאולה, און אָן בלוט קאָן זי נישט קומען, זאָל זי נישט קומען. אויב גאָט דאַרף האָבען קדוש-השם, אויב ס'איז איהם נאָך אַלץ ווייניג, וואָס ס'איז געווען ביז אַהער, זאָל ער שיקען א אַנדערען... נישט מיך... נישט מיך..."

שפּעטערהייט האָט ער אָנגעהויבען בעטען אויף זיך דעם טויט, אויף בעפּרייאונג פון זיין פיינלאַכער שליחות. נאָך טאָג זענען געגאַנגען און נעכט האָבען זיך לאַנג געצויגען, און דער טויט איז אַלץ נישט געקומען. פון צייט צו צייט האָט ער געהערט שטימען פון אויבען: לעב, און גיי, און טו דיין שליחות — דורך לייד און פיין, דורך קדוש השם, דורך טייכען בלוט און ימים טרערען. און יעדעס מאָל וואָס ער האָט די שטימען געהערט, האָט ער זיך געפיהלט קלענער און זינדיג, און זיין האַרץ איז דערפון געוואָרען נאָך שוואַכער, נאָך קראַנקער.

ווער ווייסט, ווי לאַנג זיינע מאַטערנישען וואָלטען נאָך געדויערט, ווען נישט דער „דערבאַרימדיגער", ווען נישט ר' לוי-יצחק, זכרונו לברכה. דער גרויסער צדיק האָט שוין נישט געקאָנט דערזעהען די ליידען פונ'ם גרויסען בעל רחמים און מוטיג, אויף זיין שטייגער, האָט ער זיך אַוועקגעשטעלט כסא-הכבוד און אויסגעשריגען:

„רבונו של עולם! וואָס האָסטו זיך אָנגעזעצט אויף איהם? איז רחמים טאַקע אַזאַ זינד? איז אַנ'אוהב א פערברעכער? און אויב רחמים איז זינד — וויפיל, טאַטעניו, אַזעלכע „זינדיגע" פערמאָגסטו אויף דיין וועלט? דו ביזט אַליין א אל מלא רחמים, האָב רחמנות און נעם איהם צו פון יענער וועלט."

און אַז ר' לוי-יצחק שפּאַרט זיך איין — פועל'ט ער.

מיט א פּאָר מינוט שפּעטער איז הערצל נפטר געוואָרען.

„פון א האַרץ-פעהלער" — האָבען געזאָגט די דאָקטוירים. בלינדע מענשען וואָס זיי זענען. זיי מיינען טאַקע באמת אַז שטאַרבען מוז מען נאָר פון א „פעהלער". ביז היינט האָבען זיי נאָך נישט משיג געווען, אַז הערצל איז געשטאָרבען פון א „מעלה"...

—:0:—

לאָדז
20 יולי 1930.
זונטאָג
כ"ד
תמוז תר"ץ
פ' מטו"מ
זון אויפֿג. גג: 3.35
זון אונטערג. אנג: 7.38

טאָג-כראָניק

10-יעהריג יונגעל צוברעכט א פוס

(ב) דער 10-יעהריגער יצחק אַלטער איז זיך ... וומער 15 צוקלוימט געוואָרען פֿון אַ אַנ'אייזער-נער פּליטע. די פּאָגאָטאָווּיע האָט דאָס שווער-פּערוואונדעטע יונגעל אָפּגעפֿירט אין שפּיטאָל אַריין.

רעמאָנט פֿון טעראַפּיש-פיזי-קאַלישען אנשטאַלט

(ב) אין צוזאַמענהאַנג מיט די קלאַנ-גען, אַז די קראַנקען-קאַסע האָט גע-שלאָסען דעם טעראַפּיש - פיזיקאַלישען אנשטאַלט אויף אַל. קאָשטשושקי, דער-וויסען מיר זיך, אַז דער אַנשטאַלט איז נאָר פֿערמאַכט געוואָרען אויף 8 וואָכען צוליב אַ ...רעמאָנט.

פֿון לאָדזער האַנדעלס-געריכט

—:o:—

די אַקציען - געזעלשאַפֿט „רעאָנהאַרד"

פֿערלענגערט דעם „נאַדזאָר" אויף ווייטערע 3 חדשים

(5) איינע פֿון די גרעסטע פֿירמעס, וואָס האָט אָנגעהויבען צו שוואַנקען היינטיגען קריזיס איז בלי ספק די אַק-ציען געזעלשאַפֿט „לעאָנהאַרד, וועלקער און גירבראַרדט". דער בילאַנס, וואָס איז צינגעגעבען צו דער ביטע וועגען „נאַדזאָר" שליסט זיך מיט דער ציפֿער 32 מיליאָן זל.

דאָס האַנדעלס - געריכט האָט פֿאַר דער פֿירמע בעשטימט א „נאַדזאָר" אויף 3 חדשים, אָנהויבענדיג פֿון 8-טען אַפּריל, און משך פֿון'ם „נאַדזאָר" האָט די פֿירמע אָפּגעצאָהלט 2 מיליאָן 300 טויזענד זל. דערבײַ מאַכען אויס די חובות פֿון דער פֿירמע פֿאָלגענדע ציפֿערן: און די בענק: 150 טויזענד זל. אויסלענדישע אַקצעפּטען: 3 מיליאָן 500 טויזענד זל. און פֿערשידענע — 1 מיליאָן 800 טויזענד זל. סך הכל בע-טרעפֿען די חובות 12 מיליאָן 600 טויזענד זל. די פֿירמע האָט אַלזאָ אין משך פֿון „נאַדזאָר" געדעקט 20 פּראָ-צענט פֿון איהרע חובות.

דער מצב פֿון דער פֿירמע פֿערבעסערט זיך. די וועבערײַ אַרבײַט 5 טעג אין דער וואָך. די שפּינערײַ — 6 טעג. די אויפֿלעבונג אין דער פֿאַבריק איז אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן אָנקומענדען ווינטער - סעזאָן, וועלכער הויבט זיך פֿאַר די פֿאַבריקען אָן אין יולי.

בײַ די דאָזיגע בעדינגונגען האָט די פֿירמע געבעטען צו פֿערלענגערן איהר דעם „נאַדזאָר" אויף ווייטערע דרײַ חדשים. דאָס געריכט האָט אָנערקענט די ביטע און פֿערלענגערט דעם „נאַד-זאָר" איבער דער פֿירמע ביז דעם 8. אָקטאָבער.

אינטערנאַציאָנאַלער אַפֿעריסט פערמשפּט גע-וואָרען אויף 3 חדשים תפיסה אין לאָדז

(§) מיט א צײַט צוריק איז אין משה זילבערשטיין'ס מאַנופֿאַקטור געשעפֿט אַרײַנגעקומען אַן עלעגאַנט געקליידעטער יונגערמאַן און געבעטען, אַז מען זאָל איהם ווײַזען סחורה אויף אַ פּראַק-אַנצוג פֿון בעסטען סאָרט. די פֿערקויפֿער'ס האָבען אָנגעהויבען אַראָפּצוגעמען סחורה פֿון די פּאָליצעס, איינס און איינס, דאָס בעסטע און דאָס שענסטע, וואָס עס איז נאָר געווען אין געשעפֿט. דער יונגערמאַן האָט זיך אַליין גישט נעקענט צוקלויבען אַ רעשט סחורה. און אַ געוויסען מאָ-מענט האָט דער קונה געזאָגט, אַז ער האָט זיך דערמאָהנט דאָס ער מוז זיך איצט מיט עמיצען זעהן דערײַבער ... ער אַף די קניות אויף שפּעטער, און אַ האַלבע שעה אַרום קומט ער צוריק.

בײַם אַרויסגעהן פֿון געשעפֿט, האָט דער כוביעקט בעמערקט, אַז דעם קונה שטאַרט אַרויס אַ שטיק סחורה פֿון הינ-טער דער פּאָלע. מען האָט איהם תיכף צוריקגערופֿען, איהם בעזוכט און גע-פֿונען בײַ איהם 2 רעשטען סחורה פֿון בעסטען סאָרט. נאַטירליך, האָט מען ווי-גען דעם תיכף צוזיכען גערופֿען פּאָליציי און מ'האָט איהם אַרעסטירט. אין קאָ-מיסאַריאַט האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז דאָס איז דער בעוואוסטער אינטערנאַ-ציאָנאַלער אַפֿעריסט הערש אוצלאָוויטש פֿון קיעוו, וועלכער ווערט געזוכט פֿון דער אַרמיינער פּאָליציי און פֿון דער פּאָליציי אין ריא דע זשענײַראָ און בוע-נאָס-איירעס.

נעכטען איז פֿאָרגעקומען זײַן פּראָ-צעס. ער איז פֿערמשפּט געוואָרען אויף 3 חדשים תפיסה.

א מאַנגעל אין ציגעל

די ציגעלניעס הויבען אָן כסדר צו אַרבייטען א גאַנצע וואָך

אין די לאָדזער ציגעלניעס הויבט מען איצט אָן צו אַרבייטען זעהר אינ-טענסיוו. עס ווייזט זיך אַרויס, אַז די 30 מיליאָן ציגעל, וואָס די היגע צי-געלניעס האָבען אין זאַפּאַס, ווערט לוים קלעקען פֿאַר 2 אונטערנעמונגען. דהיינו: פֿאַר די אַרבייטער-הייזער, וואָס ווערען געבויט אויף נייע פּאַביאַניצער גאַס, וועלכע וועלען פֿערשלינגען 18 מיליאָן ציגעל, און פֿאַר דעם תפיסה-בנין, וואָס ווערט געבויט אויף פּאָמאַרסקאַ. וועל-כער דאַרף האָבען 13 מיליאָן ציגעל.

א חוץ זיי דאַרף מען אויך האָבען 2 מיליאָן ציגעל פֿאַר די הייזער פֿון די קאַנאַליזאַציע-אַרבייטער, וועלכע ווערען געבויט נאָכ'ן פּאַרק „3. מאַי און א 10 ביז 15 מיליאָן ציגעל פֿאַר פּריוואַטע בוי-אונטערנעמונגען. די לאָדזער ציגעל-ניעס וועלען דעריבער איצט מוזען אַר-בייטען כסדר דעם גאַנצען סעזאָן אָהן שום הפסקות.

יודיש טעאַטער אין פילהאַרמאָניע
זאַל — נאַרוטאָוויטש 20 —
אונטער דער ליטונג פֿון א. בעזמאַן
נאָר 3 גאַסטראָלען פֿון גוט-בעקאַנטען און בעליבטען אַרטיסט פֿון אַמעריקע
הערמאַן סעראַצקי
(געוועזענער דירעקטאָר פֿון לאָדזער יודישען טעאַטער)
פֿאָלקס-פּרייזען פֿון 80 גר. ביז 3 זל.
היינט זונטאָג 9 אָווענט, מאָרגען מאָנטאָג ד. 21-טען 9 אָוונט
און דינסטאָג 9 אָוונט לעצטע פֿאָרשטעלונג
נייעס! לעצטער אַמעריקאַנער שלאַגער
צום ערשטען מאָל אין לאָדז!!! נייעס!
דער אָפּגענאַרטער מאַן
אין 3 אַקטען מיט געזאַנג פֿון ז. פּלוני
אין דער טיטעל-ראָלע הערמאַן סעראַצקי.
פּערזאָנען:
יצחק דוואָרקין — — ראַקאָוו
דבורה זיין ווייב — פּאָדערמאַן
הערש — ה. סעראַצקי
זיינע קינדער — בעזמאַן
מערי, סיידי — ליבראָווסקאַ
פֿאַני הערשס פֿרוי — — נערה
באָריס, הערשס חבר האַמבורגער
מנשה פּופּסקי — הערשקאָוויטש
ווילי אַקטיאָר — — באַלבירסקי
דיריגענט ל. זעלמאַן. סצענאַריוש: ד. אַריעל. סופלער: וו. נייהויז.
בילעטען אויף אַלע פֿאָרשטעלונגען צו בעקומען אין דער קאַסע פֿון פילהאַרמאָניע.

זעלבסטמאָרד פֿון א סערזשאַנט

נאָך 6 חדשים האָט מען געפֿונען זיין קערפּער

א פּויער פֿון גאַלקובעק האָט פֿרייטאָג געפֿינען ליגען אין פֿעלד אַ הרוג, וואָס איז שוין געווען אין אַ פֿוילענדען צו-שטאַנד. די פּאָליציי און זשאַנדאַרמעריע האָט אין אים דערקענט דעם סערזשאַנט קוקעלאַ, וועלכער איז מיט 6 חדשים צוריק פֿערשוואונדען געוואָרען פֿון גאַל-קובעק. עס איז פֿעסטגעשטעלט געוואָ-רען, אַז קיקעלאַ האָט זיך מיט 6 חדשים צוריק אויפֿגעהאָנגען אויף אַ בוים מיט דעם צוועק צו בעגעהן זעלבסטמאָרד. דער ווינד האָט איהם שפּעטער אַראָפּ-געריסען פֿון דער שטריק און ער איז געבליבען ליגען אין פֿעלד. דעם טויטען קערפּער האָט מען איבערגעפֿיהרט קיין לאָדז.

לאָדזער יודישע סטודענטען

ווערען נישט אַריינגענומען אין „אַקאַדעמישען הויז"

שולדיג דערין איז די יודישע קהלה

(ב) ווי בעוואוסט, האָט אי דער לאָדזער מאַגיסטראַט און אי די יודישע קהלה זיך אָפּגעזאָגט צו סובסידירען דאָס אַקאַדעמישע הויז אין וואַרשא, הגם עס וואוינען דאָרט פֿיל יודישע סטודענטען פֿון לאָדז.

ווי פֿיר דערוויסען זיך האָט איצט די פֿערוואַלטונג פֿון אַקאַדעמישען הויז בעשלאָסען נישט אַריינצונעמען קיין נייע לאָקאַטאָרען-סטודענטען פֿון לאָדז. אויב די לאָדזער אַפּטיילונג פֿון „אויק-סיליום אַקאַדעמיקום יודאַאיקום" וועט נישט בעצאָהלען פֿאַר זיי פֿאַר 6 חדשים פֿריהער אויס.

דער קאַמף מיט'ן בירגערמייסטער אין קאָנסטאַנטין

(ב) דער סטאַראָסטע זשעווסקי האָט פֿעראָרדענט דעם קאָנסטאַנטינער ביר-גערמייסטער גריזעל צונויפֿצורופֿען אַ זיצונג פֿון שטאָט-ראַט, כדי אויסצו-וועהלען אַ נייעם בורגערמייסטער.

די זיצונג איז בעשטימט געוואָרען אויף איבערמאָרגען, דינסטאָג. ווי מען שמועסט אָבער, וועלען גריזעל'ס אָנ-העגנער נישט קומען צו דער זיצונג, כדי עס זאָל נישט זיין קיין קוואָרום.

וואַקאַנץ-קאָלאָניע פֿאַר גייסטיגע אַרבייטער

(§) דער פֿערזיכערונגס-אַמט פֿון די גייסטיגע אַרבייטער הויבט אָן צו בויען אַ וואַקאַנץ-קאָלאָניע פֿאַר די פֿערזיכערטע גייסטיגע אַרבייטער. די קאָלאָניע וועט זיך געפֿונען אויפ'ן פּאַביאַניצער שאָ-סע, נעבענאיבער דעם פּאַרק „ווענעציאַ" די בוי פֿון דער קאָלאָניע הויבט זיך אָן אין אָנהויב אויגוסט.

טעאַטער און קונסט

זומער רעוויו-טעאַטער אין „סקאַלע"

פֿון נעכטען אָן האָט אין זומער טעאַ-טער „סקאַלאַ" אָנגעהויבען צו גאַסטראָ-לירען די וואַרשאַווער רעוויו-טרופּע, און וועלכער עס בעטייליגען זיך די בעסטע כּוחות פֿון די וואַרשאַווער פּוילישע רעווי טעאַטערן. געשפּילט ווערען די הומאָר-שפּרודלענדע רעווי: „עפּעס העננט אין דער לופֿט". דאָס זומער-טעאַטער „סקאַלאַ" איז פֿערזיכערט פֿון רעגען און ווינט און דערויבער קאָן געשפּילט ווערען ביי יעדען וועטער. טעגליך ווע-רען געשפּילט 2 פֿאָרשטעלונגען: פֿון 8 ביז 10 און פֿון 10 ביז 12.

די 5000 קילאָמעטער רייזע

(ענדע פֿון זייט 5)

מיר שוין הינטער זיך, און דער עיקר די נסיעה דורך דײַטשלאַנד אויף די גוטע וועגען וועט אודאי דורך בשלום אָהן וועלכע מניעות. און ס'איז אַזוי געווען. אָנגעהויבען פֿון פּראָג, זיינען מיר נעפֿאָהרען — נאָר פּשוט געפֿלויגען — ביז קײן דרעזדען און פֿון דאָרט קיין ברעסלוי. אַדורכפֿאָהרענדיג די דייטשע דערפֿער איז מיר איין זיינען גע-קומען דער ראָמאַן „אַלט-נײַלאַנד" פֿון אונזער אומפֿערגעסליכען פֿיהרער ד"ר הערצל, ווי ער בעשרייבט די בליהענדע און מיט יעדער מאָדערנער טעכניק און עלעקטרישע קראַפֿט פֿערזאָרגטע דער-פֿער. ווייט און ברייט איז דאָ נישט צו זעהן כמעט אַזאַ גרויס ווי אַ מענשענס האַנד נישט בעבויטע ערד. די תבואה פֿעלדער גלאַנצען אַקעגען דער זון און נאָמט ברכה איז אויסגעגאָסען אויף אַלץ... מיר זיינען מקנא דאָס פֿאָלק, וואָס וואוינט אין אַזאַ לאַנד!

אָנקומענדיג אין קעלן האָט אונזער האַרץ גענומען שטאַרקער קלאַפּען. מיר זיינען שוין נישט ווייט פֿון אונזער ציל. נאָך אַ האַרציגען עמפּפֿאַנג מצד דעם דאָרטיגען „מכבי" זיינען מיר פּשוט גע-פֿלויגען צו דער בעלגישער גרענוי. אָט זיינען מיר אין אאכן. אָהן שום שוועי-ריגקייטען און מיט שמחה האָבען מיר בעטרעטען דעם בעלגישען באָדען, אויך דאָ בליהענדע און פֿון פֿלײמיגע העגד בעפֿוימטע ערד, פֿאַר יעדען הויז אַ גאָר-טען מיט גרינס און בלומען — דער וועג איז גלאַט, ווי אַ טיש. ס'פֿאָהרט זיך געשמאַק דורך דערפֿער און שטעט-לעך, וואָס ליגען זיך אַזוי שטיל, אַזוי רוהיג אין דער אויפֿגעהענדער זון... קינדער, וואָס נעהען זיך פֿאַמעליך אין שול, בעגריסען אונז האַרציג און די אַר בייטער, וואָס אײַלען זיך אין די פֿאַ-בריקען, בלייבען שטעהן אַ מינוט און זייער בליק בעגלייט אונז ווייט ווייט...

וואָס נעהנטער מיר קומען קיין אַנט-ווערפּען, שטייגט אַלץ מעהר אונזער מוט. די מאָטאָציקלען אַרבייטען מיט'ן גאַנצען כח. נאָר אָט פֿלאַטערן אונז אַקעגען פֿאָהנען פֿון בײדע זייטען וועג, יודען און „הידד"-געשריי דערגרייכט אונזער אויער. דאָס איז אַנטווערפּען, אונזער ציל. מיר זיינען פּשוט צוטיש פֿון דעם קבלת פּנים... די נאַס איז פֿול מיט פֿון שמחה שטראַהלענדע יודען, מיר קענען קוים ווייטער פֿאָהרען. און אָט זיינען מיר פֿאַר'ן לאָקאַל פֿון „מכבי", האַלט! דער מאָטאָציקל האָט ויינס געטאָן, מיר זיינען אַדורך דעם וועג און תל אביב ביז אַנטווערפּען בשלום, און מיר האָבען דערגרייכט אונזער ציל.

2 יאָהר תפיסה פֿאַר א גנבה אין א יאַטקע

(ב) מיט אַ צייט צוריק האָבען גנבים בע'גנב'עט די יאַטקע פֿון ליב אַמזעל אין אַרויסגע'גנב'עט 80 קילאָ פֿלייש. עס האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז די גנבים זיינען געוועזען יוזעף לאַסאָטאַ און בראָניסלאַוו יאַסקולסקאַ: זיי זיינען אַרעסטירט געוואָרען. דאָס געריכט האָט יאַסקולסקאַ'ן פֿער'משפּט אויף 2 יאָהר תפיסה און לאַסאָטאַן נאָר אויף 1 חודש.

פֿערקויפֿטע נשמות

שפּאַנענדער ראָמאַן

(104 פֿאָרטזעצונג)

— איהר זענט געמיינע אויסוואורפֿען, גנבים, פֿערברע-כער! — האָט דער גראַף געשריגען, ווי אַ געפֿענגטער. יעצט איז צוגעשפּרונגען טויט-פֿויגעל.

— נאַטשעלניק, נעהמט צו דאָס מיידעל, איך וועל דעם אַלטען פֿערמאַכען דאָס מויל. הא, הא, אט איך וועל איהם אַ כאַפּ טאָן בײַם נאַרגעל, וועט ער זיך מיט רויטע יויך בע-לעקען.

דאָס שעהנע מיידעל האָט אַרויסגעלאָזט אַ הילכיגען געשריי און איז באַלד געלעגען געבען ברײַטשײַד'ס פֿיס.

— הרג'עט נישט מײַן זיידען — האָט זי געבעטען, בע-מערקענדיג, אַז דאָס איז ער דער פֿיהרער פֿון די פֿערברעכער.

— מײַן זיידעשי איז אַזאַ הייצינער, אָבער ער איז שוין אַזוי אַלט! בעגעהט נישט אַזאַ געוואַלדיג פֿערברעכען.

אָבער טויט-פֿויגעל האָט זיך גאַנץ ווענינ געגעבען צום האַרצען דאָס געבעט פֿון מיידעל, ער איז צוגעשפּרונגען צום אַלטיטשקען און איהם אַ כאַפּט געטאָן פֿאַר דער לאַנגער, ווייסער באָרד.

— דו וועסט שוין נישט שעלטען, גראַפֿעלע, — האָט ער געשריגען, אַרויסציהענדיג אַ שטולעט.

— שטעה! — האָט ברײַטשײַד'ס שטים אַ דונער גע-טאָן — לאָז צורוה דעם אַלטען, דאָס איז נישט פֿאַר אונז קיין געגנער, זאָל ער רעדען וואָס ער וויל, דאָס געהט אונז גאַנץ ווענינ אָן. מיר ווילען קעמפֿען מיט גלייכע שונאים, אָבער מיר קאָנען נישט הרג'ענען אומבעוואָפֿענטע, שוואַכע מענשען. לאָז איהם צורוה, דו הערסט?

מיט אונצופֿרידענהייט איז טויט-פֿויגעל אָפּגעטרעטען, ווייל ער האָט געוואוסט, אַז מיט ברײַטשײַד'ן איז זיך נישטאָ וואָס צו ווינצלען, אָבער ער האָט דעם אַלטען דאָך אַ פֿעסטען קלאַפּ געגעבען אין דער ברוסט, אַזוי, אַז ער איז אַזש אַרײַנ-געפֿאַלען אין דער טיר.

דאָס יונגע מיידעל האָט געוואָרפֿען אַ בליק אויף ברײַט-שײַד'ען, אַ בליק פֿון וואַרעמער דאַנקבאַרקייט, זי איז צוגע-לאָפֿען צום אַלטען און איהם אויפֿגעהויבען פֿון דער ערד.

ברײַטשײַד האָט אָבסערווירט דאָס מאָדנע פּאָרעל און בעמערקט, אַז דער שלאָס-איינגענטימער בעציהט זיך צום מיידעל גאָר קאַלט.

דערווייל האָבען די רויבער אַרײַנגעפֿיהרט די וועגען און די פֿערד אין הויף אַרײַן און געוואַרט אויף די ווייטערדיגע בעפֿעהלען פֿון זייער נאַטשעלניק.

ברײַטשײַד האָט געוואוסט, אַז ער קאָן זײַן גאַנץ זיכער, אַז עס וועט קיינער אויף איהם נישט אָנפֿאַלען, ווייל די פֿענסטער, וואָס זענען אַרויסגעגאַנגען אין פּאַרק אַרײַן, האָ-בען געהאַט אייזערנע קראַטען, און אַלע טיערען זענען גע-ווען פֿעסט פֿערמאַכט. דאָס אויפֿגעבראָכענע טויער איז גע-ווען גוט פֿערבאַריקאַדירט.

פֿונדעסטוועגען איז די לאַגע געווען אַ פֿערצווייפֿעלטע. אויב די זעלנער וואָלטען זיך אַרײַנגעריסען אין פּאַרק, און צו ווײַסען געגעבען די שלאָס-איינוואוינער. אַז די פֿערברעכער זענען דאָ אין הויף, וואָלט די דינערשאַפֿט לײַכט געקאָנט אויפֿעפֿענען וואָס פֿאַרע עס זאָל נישט זײַן פֿאַרטקע אין פּאַרק, און אַרײַנלאָזען די זעלנער.

ברײַטשײַד האָט זיך שנעל אָריענטירט אין דער סי-טואַציע און באַלד אַרויסגעגעבען נויטיגע בעפֿעהלען.

— צוויי מענשען וועלען היטען דעם אַלטען גראַף — דאָס ער אַ זאָג געטאָן — דו טויט-פֿויגעל, וועסט נעהמען אַ טוץ גוט-בעוואָפֿענטע מענשען און דו וועסט בעזעצען אַלע איינגענג פֿון שלאָס. ווער פֿון די דינער עס וועט נאָר פּרובען אויפֿצועפֿענען אַ טיר, זאָלט איהר איהם באַלד בעזײַטיגען. די זעלנער ווילען אַזוי נישט קאָנען אַרײַן. אויב איך וועל נאָר זעהן, ווי עס גייט, וועל איך אייך געבען אַ צייכען.

טויט-פֿויגעל האָט אַ שאָקעל געטאָן מיט'ן קאָפּ, ער האָט געוואוסט, אַז אַלע געפֿינען זיך יעצט, ווי געפֿאַנגענע אין אַ נעסט, פֿון וואַנען עס איז אוממעגליך זיך צו בעפֿרײַען. אַלע איבעריגע רויבער זענען אויך געווען אין דער זעלבער מיינונג, אַז עס וועט אוממעגליך זײַן זיך צו ראַטעווען. איין-איינציגער האָט נאָך נישט געצווייפֿעלט און געגלויבט, אַז אַלץ וועט זײַן אין בעסטען אָרדנונג. דאָס איז געווען ברײַט-שײַד.

צוויי חברה-לײַט האָבען געהאַלטען דעם אַלטען גראַף, וועלכער האָט געהאַלטען אין איין שרײַען און זידלען. ברײַט-שײַד האָט דערויף גאָרנישט געקוקט, נאָר ער האָט נישט אַראָפּגעלאָזט דעם בליק פֿון דער שעהנער דרײַצענדער לוציא דע בראַזשעלאָן.

אַן'אומבעשרײַבליך, וואונדערליך געפֿיהל האָט אָנגע-פֿילט זײַן האַרץ. עס האָט זיך איהם אויסגעדוכט, אַז ער קען שוין דאָס מיידעל פֿון לאַנג, אַז עס בינדט איהם שוין פֿון לאַנג עפּיס מיט איהר.

אין די קאָרידאָרען האָט זיך אויפֿגעהויבען אַ געשריי — דאָס האָט טויט-פֿויגעל מיט זײַנע חברים געלויערט אויף דער דינערשאַפֿט. פֿון דרויסען האָט זיך דערטראָגען אַ שטאַרק געדודער. דאָס האָבען זעלנער זיך אַריבערגעדראַפּעט אויף דער מויער. ברײַטשײַד האָט זיך געמאַכט פֿערגעסען אַז דער דראָהענדער געפֿאַהר. אַלץ אַרום איז איהם גאָרנישט אָנגע-גאַנגען. פֿאַר איהם האָט בלויז עקזיסטירט די רײַצענדע לו-ציא, וועלכע איז רויט און בלאַס געוואָרען אומעטער זײַנע שאַרפֿע, פֿײַערדיגע בליקען.

דער יונגער נאַטשעלניק האָט זיך אַ כאַפּ געטאָן און בעמערקט, ווי איבער דער מיר העננט אַן'אָדלער פֿון דער גראַפֿען-פֿאַמיליע בראַדזשעלאָן: אַ לייב און אַ נעגער-קאָפּ, איינגעפֿאַסט אין אַ זילבערנער ראַהם.

— דעם דאָזיגען אָדלער האָב איך שוין ערגעץ-וואו גע-זעהען. אָבער וואו? — האָט ברײַטשײַד געפּרובט זיך צו דערמאָהנען — הא, איך ווייס שוין, אַזאַ אָדלער איז געווען אויסגעהאַקט אויפֿ'ן טיכעל, וואָס איך האָב געטראָגען אויף זיך, בעת מען האָט מיך געפֿונען ליגען אין גאַס — דאָ איז אַ לייב, דאָ אַ נעגער-קאָפּ. גאָט מײַנער! וואָס טוט זיך דאָ? זאָל דאָ, אין דעם אַלטען שלאָס, זײַן פֿערבאָרגען דער סוד פֿון מײַן געבוירען?....

— — — — — — — — — — — — — —

דער אַלטער גראַף איז געשטאַנען אונבעוועגליך אין זײַן קאַבינעט און צוויי רויבער זענען געשטאַנען אויף דער וואַך בײַם איינגאַנג. ברײַטשײַד האָט בעפֿוילען, אַז דעם אַל-טען זאָל מען גאָרנישט טאָן, כאָטש די רויבער האָבען חשק געהאַט איהם צו מאַכען מיט אַ קאָפּ קלענער.

פּלוצלינג איז לוציא געקומען אַרײַנצולויפֿען אין קאַבי-נעט. די רויבער האָבען זי געוואָלט פֿערהאַלטען, אָבער זי איז געווען אַזוי געשויקט, אַז זי האָט זיך אַרויסגעגלימשט פֿון די רויבער'ס הענד. אין דער זעלבער מינוט איז געשטאַנען דער אַלטער און געמורמעלט עפּיס אין דער שטיל. דערנאָך האָט ער זיך אויסגעזעצט אויפֿ'ן פֿאָטעל. לוציא האָט זיך פֿאַר'ן אַלטיטשקען אַ וואָרף געטאָן אויף דער קניה.

— וואָס איז דאָס פֿאַר אַ מענש? — האָט דאָס שעהנע מיידעל שטיל אַ זאָג געטאָן — דער נאַטשעלניק פֿון די רויבער איז אַזאַ ש-...צער, אַ דרײַסטער און אַזאַ שעהנער...

זי האָט נישט געענדיגט, ווייל דער אַלטער האָט זי אַ כאַפּ געטאָן פֿאַר דער האַנד און אַזאַ פֿעסטען דרוק געטאָן, אַז זי האָט אַזש אַ געשריי געטאָן.

(פֿאָרזעצונג קומט)

לאָדז ווערט פערוואַנדעלט אין א גרויסער אינדוסטריע-וואָיעוואָדזטווע

זשיראַרדאָוו און טשענסטאָכאָוו זאָלען געהערען צו לאָדז

(ב) ווי בעוואוסט איז אין אינערן-מיניסטעריום געווען א פּראָיעקט מבטל צומאַכען די לאָדזשער וואָיעוואָדזטווע און זי איינצוגלידערן צווישען די שכנות'דיגע וואָיעוואָדזטוועס.

ווי מיר דערוויסען זיך איז איצט דער גאַנצער פּראָיעקט אַנולירט געוואָרען צוליב דער געגנערשאַפט פון די לאָדזשער אינדוסטריע- און סוחרים-קרייזען, וועלכע האָבען אָנגעוויזען אויף דער שעדליכקייט פאַר דער לאָדזשער אינדוסטריע פון אַזאַ צוטיילונג. דאַגעגען האָט מען אָבער א פּלאַן צו פערגרעסערן צו דער לאָדזשער וואָיעוואָדזטווע אַלע טעקסטיל-געגענדען פון דער וואַרשאַווער און קעלצער וואָיעוואָדזטווע, ווי: זשיראַרדאָוו און טשענסטאָכאָוו, כדי אַזוי אַרום צו שאַפען אַן'איינהייטליכע טעקסטיל וואָיעוואָדזטווע.

די נאַכט-דיזשורנע אַפּטייקען.

שימאַניעוויטש, פּאַבּיאַניצער 50; באַרדזינסקי, ר'טשרדאַווער 164; סאָקאָלעוויטש, פּושעיאַזר 19; רעמפּיעלינסקי, אָגרודאָווע 26; זינדעלעוויטש, פּעטריקאָווער 25; קאַספּערקעוויטש, זגערזשער.

נאָר 2 מורה הוראה'ס אין לאָדז

(—) דאָנערשטאָג איז אָוונט איז אין דער קהלה פאָרגעקומען א זיצונג פון ועד הרבנים און ועד הכשרות. אויף דער דאָזיגער זיצונג איז בעשלאָסען געוואָרען צו אַנגאַזשירען נאָך 2 מורה הוראה'ס פאַר'ן ראַיאָן נאַרוטאָוויטש גאַס און קילינסקי.

די 2 נייע אַנגאַזשירטע מורה הוראהס זענען: ר' אלעזר ליפשיץ, דעם אלעקסאַנדערער רבינ'ס פעטער ר' עקיבא איינער, דעם אלעקסאַנדערער רבינ'ס שוואָגער.

אַרעסטירט א לאָדזשער אַפערִיסט אין קאַטאָוויץ

געכאַפּט בריליאַנטען אויף פאַלשע טשעקען פון פּ.כ.א.

(§) מיט א קורצער צייט האָבען מיר שוין געמאָלדען וועגען א באַנדע פעלשער פון פּ.כ.א.-בילעטער, וואָס זענען אַריינגעפאַלען אין די הענד פון דער פּאָליציי. עס האָט זיך אָבער אַרויסגעוויזען, אז איינע פון דער באַנדע געפינען זיך נאָך אויף דער פריי, און פון צייט צו צייט לאָזען זיי זיך הערען דאָ אויף דעם אָרט, דאָ אויף אַן'אַנדער אָרט פון לאַנד.

דעם פאָריגען דאָנערשטאָג איז איינער פון די דאָזיגע חברה לייט אַרעסטירט געוואָרען אין קאַטאָוויץ. געהען איז עס ביי פאָלגענדע אומשטענדען.

אין איינער פון די גרעסטע יובעליר-געשעפטען איז דאָנערשטאָג אַריינגעקומען אַן'עלעגאַנט - געקליידעטער יונגערמאַן און אויסגעהאַנדעלט א בריליאַנטענעם רינג פאַר 6 טויזענד זל. דערנאָך האָט ער אַרויסגענומען א טשעק-ביכעל פון פּ.כ.א. אויסגעשריבען א טשעק 6.000 זל. אונטערגעשריבען דעם נאָמען און געהייסען דעם סוביעקט פון געשעפט געהן אין פּ.כ.א. אַריין, וואו ער וועט פאַר דעם טשעק בעקומען געלד. ווען דער סוביעקט איז געווען אין פּ.כ.א. האָט מען איהם דאָרט אַרעסטירט. עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אז צו די 6 איז צוגעשריבען 3 נולען. דער סוביעקט האָט דאַן ערקלערט, אז ער האָט עס בעקומען פון א קליענט, וואָס וואַרט ביי זיי אין געשעפט. מען האָט תיכף אַהינגעשיקט 2 פּאָליציי-אַגענטען, וועלכע האָבען אַרעסטירט דעם בריליאַנטען-קויפער. עס האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אז דער שווינדלער איז א געוועזענער לאָדזשער איינוואוינער יאַן גראַבאָווסקי. פון קאַטאָוויץ האָט מען איהם אָפּגעשיקט צו דער לאָדזשער פּראָקוראַטור.

היינט — א אָפּצייכען-טאָג אויף די זומער-וואוינונגען לטובת דעם „קרן הקימת לישראל"

היינט קומט פאָר אויף די זומער-וואוינונגען און ווישניאָוואַ גוראַ און אומגעגענד א אָפּצייכען-פערקויף לטובת דעם „קרן קימת לישראל", וועלכער קויפט אויס דעם באָדען אין ארץ ישראל אַלס אייביגעס אייגענטום פון יודישען פאָלק.

די צילען און אויפגאַבען פון דער דאָזיגער וויכטיגער פאָלקס אינסטיטוציע זענען גענוג בעקאַנט און פּאָפּולער און אַלע יודישע קרייזען. עס איז דעריבער איבעריג אָנצווייזען אויף דעם חוב פון דער יודישער געזעלשאַפט מיטצוהעלפען דעם קרן קימת צו פערווירקליכען זיינע גרויסע אויפגאַבען אויסצוקויפען דעם באָדען און א"י און צו ערמעגליכען די קאָלאָניזירונג פון די יודישע חלוצים אויף דעם פאָלקס-באָדען.

צו דער אַרבייט פון היינטיגען אָפּצייכען-טאָג האָבען זיך געשטעלט די נאַציאָנאַלע געשטימטע יוגענד, וועלכע געפינט זיך אויף די אַרומיגע זומער וואוינונגען און אויך א גרעסערע צאָהל פון עלטערע אָנגעזעהענע ציוניסטען.

עס איז דעריבער צו ערוואַרטען, אז די יודישע בעפעלקערונג, וועלכע געפינט זיך אויף די זומער וואוינונגען וועט נישט פערגעסען איהר פליכט פאַר דעם זיך בויענדען א"י און וועט מיט א ברייטע האַנד אונטערשטיצען די בעמיהונגען פון קרן קימת און מיטהעלפען מיט אַלע מעגליכקייטען, אז דער אָפּצייכען פערקויף זאָל אויסגעהן מיט א געהעריגען ערפאָלג.

די ווענעראָלאָגישע אַמבולאַטאָריע זאָל איבערנעהמען די שטאָט

(ב) די קראַנקען קאַסע האָט זיך געווענדעט מיט א ביטע צום מאַגיסטראַט, אז די שטאָט זאָל איבערנעמען דעם ווענעראָלאָגישען אַמבולאַטאָריום וואָס געפינט זיך ביי דער קראַנקען קאַסע אויף פּיעטריקאָווער 17. די קראַנקען-קאַסע מאָטיווירט איהר ביטע דערמיט, וואָס דאָס פּערסאָנאַל און די פערזיכערטע פון דער קראַנקען קאַסע קוקען קרום אויף דעם דאָזיגען אַמבולאַטאָריום און זיי ווילען, אז ער זאָל אַרויס פון לאָקאַל אויף פּיעטריקאָווער 17. די קאָסטען וועט ווייטער דעקען די קראַנקען-קאַסע.

לעת עתה איז דער ווענעראָלאָגישער אַמבולאַטאָריום טעטיג ביי דער קראַנקען-קאַסע.

שוידערליכער און אויסערגעווענליכער פאַרפאַל

אויפ'ן טראַמוויי נעבען יודישען בית-עולם

(§) ווען דער טראַמוויי נומער 6 האָט זיך געלאָזען שוין געפינען נעבען יודישען בית עולם האָט זיך פּלוצלונג געהערט א פורכטערליכער געשריי פון א פרוי אַזוי, אז דער גאַנצער וואַגאָן מיט אַלע האָט אויפגעציטערט מיינענדיג, אז עס איז פאָרגעקומען א קאַטאַסטראָפע מיט'ן טראַמוויי. די פרוי האָט געמאַכט הימעל-שרייענדע געוואַלדען און געוויינט זיך מיט בלוט. עס האָט זיך אַרויסגעשטעלט אַזאַ מעשה:

דער ערסאָר פון טראַמוויי אונטערן אָרט וואו די פרוי איז געזעסען, האָט פּלוצלונג געפּלאַצט, און א שטיק אייזען האָט זיך איינגעשניטען אין דער באַנק און זיך שווער איינגעשניטען אינ'ם קערפּער פון דער פרוי.

די פּאָגאָטאָווּיע האָט זי אין א שווערען צושטאַנד אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל. די פערוואונדעטע הייסט מאַריאַ רעדאַ פון בזשעזשינער 166.

בויך-טיפוס אין שטאָט

די פערהיטונגס-מיטלען, וואָס דער מאַגיסטראַט האָט אונטערגענומען, אז די קראַנקהייט זאָל זיך נישט פערשפּרייטען

אין די לעצטע וואָכען, ווי תמיד אין דער צייט, זענען אין לאָדז פאָרגעקומען פיל פאַלען פון קראַנקע אויף בויך-טיפוס. כדי צו פערמיידען, אז די טיפוס-קראַנקהייט זאָל זיך נישט פערשפּרייטען און אָננעהמען אַן'עפּידעמישען כאַראַקטער, האָט די געזונדהייטס-אָפּטיילונג ביים מאַגיסטראַט רעזערווירט א ספּעציעלע אָפּטיילונג אין ראַדאָגאָשטשער שפּיטאָל פאַר טיפוס קראַנקע. אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג זענען פאַראַן 40 בעטלעך. א דאַנק דעם וועט מען די דאָזיגע קראַנקע קענען איזאָלירען פון די איבעריגע, און דאָס וועט אויך דערמעגליכען לייכטער צו בעקעמפען די קראַנקהייט. א בעזונדערן אַכט ווערט געלעגט דערויף, אז די דאָקטוירים זאָלען ביי יעדען פאַל פון אַן'אַנשטעקענדער קראַנקהייט און בעזונדערס וועגען טיפוס-קראַנקען תיכף מיטטיילען דערוועגען דער געזונדהייטס - אָפּטיילונג ביים מאַגיסטראַט. ווער עס וועט וועגען א פאַל פון אַן'אַנשטעקענדער קראַנקהייט נישט מעלדען דערוועגען, וועט צוגעצויגען ווערען צו געריכטליכער פעראַנטוואָרטליכקייט.

עס איז פערשטאַרקט געוואָרען די אַקציע פון אימפּונגען געגען טיפוס, וועלכע ווערט איצט אַדורכגעפיהרט דורך דער געזונדהייטס - אָפּטיילונג אין באַלוטער געגענד. אויך אַלע מענשען וואָס געהען אום מיט די קראַנקע ווערען געאימפּט. עס ווערט אויך געפיהרט א שטרענגע אויפזיכט איבער די ברונים'ס, לעבענס-מיטעל אַרטיקלען א. ד. גל.

די שטאָטישע סאַניטאַרע מאַכט לעגט אויך גרויס אַכט אויף די דיזענפעקציעס וואָס ווערען אַדורכגעפיהרט אין די וואוינונגען, וואו עס האָבען זיך געפונען טיפוס-קראַנקע. די געזונדהייטס - אָפּטיילונג האָט אויך גענומען פיהרען א ברייטע אויפקלערונגס אַקציע צווישען דער בעפעלקערונג וועגען דער געפאַהר פון דער טיפוס-קראַנקהייט, און די מיטלען, וואָס דאַרפען אָנגענומען ווערען, כדי זי אויסצומיידען.

די ווירקזאַמסטע מיטלען צו פערהיטען פון בויך-טיפוס זענען: נישט צו טרינקען קיין רויה-וואַסער און נישט קיין געקאָכטע מילך. נישט צו עסען קיין רויהע פרוכטען מיט די שאָלען. וואַשען זיך די הענד פאַר'ן עסען. היטען דאָס עסענוואַרג פון שטויב און פליגען.

אַן'אָנפאַל אויף א פּאָליציאַנט

ווייל ער האָט געוואָלט שלום מאַכען צווישען א באַנדע שלעגער'ס

אויף ראַי לאַנקאָווע און קאָפּערניק-גאַס איז זונטאָג נאָכמיטאָג פאָרגעקומען א געשלעג צווישען 8 פּערזאָן. ווען דער דורכגעהענדער פּאָליציאַנט אלעקסאַנדער סמוקאָווסקי האָט זיי גערופען צו אָרדנונג, האָבען זיך אַלע געוואָרפען אויף איהם און איהם גוט אָנגעשלאָגען.

אין דער לעצטער מינוט האָט ער זיך פון זיי אַרויסגעריסען און אָנגעהויבען צו פייפען אויף הילף. עס זענען באַלד אָנגעקומען 2 פּאָליציאַנטען און אַרעסטירט 2 פּערזאָן. די איבעריגע זענען אַנטלאָפען.

„ציאַנקאַלי" איז לעבעד

6 חדשים תפיסה פאַר מאַכען א פערבאָטענע אָפּעראַציע

אין לאָדזשער קרייז-געריכט איז פרייטאָג פאָרגעקומען דער פּראָצעס פון די 2 זגערזשער פרויען העלענאַ ראַטייסקא און קאָנסטאַנציאַ לודוויקא. די ערשטע דערפאַר, וואָס זי האָט זיך געלאָזט אָפּטרייבען א קינד, און די 2-טע — פאַר מאַכען די פערבאָטענע אָפּעראַציע.

ראַטייסקא איז געווען אין צווייטען חודש מיט א קינד און זי איז געקומען צו דער זנאַכאַרקע לודוויקא, אז זי זאָל איהם געבען עפּעס א רעצעפּט קאַליע צו מאַכען די שוואַנגערשאַפט. לודוויקא האָט פון איהר גענומען 24 זלאָטיס און איהר געגעבען צו טרינקען עפּעס א פליסיגקייט. אין א פּאָר טעג אַרום האָט די ראַטייסקא בעקומען היץ.

מען האָט זי גענומען אין שפּיטאָל אַריין און דאָרט איז געוואָרען פעסטגעשטעלט, אַז דאָס איז איהר געקומען פון א פערבאָטענער אָפּעראַציע. די שפּיטאָל-פערוואַלטונג האָט דעם ענין איבערגעגעבען דער פּאָליציי. ראַטייסקא האָט דאַן אויסגעגעבען די זנאַכאַרקע און פרייטאָג זענען זיי ביידע געזעסען אויף דער בעשולדיגונגס-באַנק.

די זנאַכאַרקע לודוויקא האָט בעקומען 6 חדשים תפיסה, און די ראַטייסקא — 4 חדשים מיט אָפּלעגען די שטראָף אויף 2 יאָהר.

8-טונג!
דאָס
לאָדזשער טאָגעבלאַט
בעקומט מען טעגליך 6 א זייגער פריה
אין אַלע טאָהז-קיאָסקען
„רוך"
(„Ruch")

איין פּרק אַמעריקאַנער יודיש

(פעליעטאָן)

(ספּעציעל פאַר'ן „לאָדזשער טאָגעבלאַט" — פון **זלמן זילבערצווייג** (ניו-יאָרק)

ווען מען זיצט אויפ'ן זאַמד פון קוני-איילענדער ברעג ים, קאָן מען זיך צוהערען צו אַזאַ שמועס אויף יודיש:

— העלאָ, מרס. לעמאַן, האָ אַר יו?

— פיין, און איהר וואָס מאַכט?

— אָלרייט. איהר האָט דאָ א רום?

— יעס. אין דער 22-טער סטריט אין דער נעיבאָרהוד פון האָטעל. ס'איז א פּלעזשור וואָס פאַר'ן באָנדעלע ל'האָב געפּאַקט.

— און איער מאַן קומט אַהער אויף וויק-ענד?

— יעס. בוסינעס וויק-ענד קומט ער אויך סאָם דעים אין דער וואָך. היינט דאַרפען מיר געהאַט פאַן. ל'האָב געקאָלט טשוקען, גלייכט ער עס נישט. ער וויל נאָר באָלס. האָט ער געלאָזט די מיט שטעהן אויף דער טעיבעל, איז געקומען א הונגר און עס אויפגעגעסען. בעליוו מי, דער הונגר האָט געהאַט א גוטען דזשאָב.

נו, קאָן נישט די גאַל צוזעצט ווערען ביי אונזער איינעם, ווען ער הערט אַזאַ יודיש? אפילו דאָס, וואָס מען פיהלט דאָ גאָרנישט די היץ, וואָס איז אין דער זעלבער צייט אַזוי שטאַרק עטליכע קילאָמעטער פון דאַנען, אין שטעטעל ניו-יאָרק, געהט איך אויך נישט איין.

און מאַמער ווילט איהר אַזאַ באָרעל זאָגען, אז זיי רעדען נישט קיין יודיש, נאָר אז דאָס איז עפּיס א מין זשאַרגאָן: שלא זשאַרגאַנו אבותינו, און אז אויף בעסער יודיש וואָלט זייער שמועס געראָטען אַזוי קלינגען:

— גוטען אָוונט פרוי לעמאַן. וואָס מאַכט איהר?

— אַלדאָס גוטס. און וואָס מאַכט איהר?

— זעהר גוט. איהר האָט דאָ א צימער?

— יאָ, אויף דער 22-טער גאַס. אין שכנות פון האָטעל. א מחיה, וואָס פאַר'ן פיינעם דעזשקעלע איך האָב געפּאַקט.

— און איער מאַן קומט צו איך אַרויס סוף וואָך?

— יאָ, אָבער א האַלב סוף וואָך קומט ער נאָך אַמאָל אַרויס אין מיטען דער וואָך אויך. היינט האָבען מיר געהאַט א ביסעל שפּאַס. ל'האָב געקאָכט הוהן. נו, האָט ער נישט ליב קיין הוהן. ער וויל נאָר קאָטלעטען, האָט ער געלאָזט שטעהן דאָס פליייש אויפ'ן טיש, איז געקומען א הונד און האָט עס אויפגעגעסען. וואָס זאָגט איהר, דער הונד האָט שוין איינמאָל געמאַכט א גוט געשעפט?!

איז מאַמער זאָגט איהר דאָס אונזער סיידרו'ן אָדער רזשעגנו'ן, וועט זי אויף אייך אויסשטעלען א פּאָר אויגען. ווי אויף א משוגע'נעם, אָדער אין בעסטען פאַל אייך ענטפערן, אז איהר זענט א גרינער און אז אויב איהר וועט נאָר זיין א שטיקעל צייט אין אַמעריקאַ, וועט איהר רעדען „דזשאָסט" (גענוי) ווי זי. בעליוו מי (זייט זיכער).

הייסט עס, אז דאָס אַמעריקאַנער יודיש טויג אויף א גוטער כפּרה?

איז דאָך אָבער פאַרהאַן א ווערטעל, אז ס'איז נישטאָ קיין שלעכטס אָהן קיין גוטס", נו, האָט דער אַמעריקאַנער יודיש ווונדער א מעלה, וואָס ער טראָגט אַריין אין אוצר פון יודיש אַזעלכע ווערטער, וואָס לאָזען זיך נישט איבערזעצען. און ממילא, אז א וואָרט לאָזט זיך נישט איבערזעצען און עס דעקט א געוויסען בעגריף, ווערט עס מיט געוואַלד אַריינגענומען אין דער צווייטער שפּראַך וואָרט איבערגעגעבען אַלס אַסימילירט און דערנאָך געהט און פרעגט אויף א ווייזא: ווען און ווי אַזוי איז עס געקומען.

נעמט למשל אַזאַ וואָרט ווי „פּראָספּערעטי" אָדער „פּובליסיטי".

געוועהנליך זעצט מען איבער „פּובליסיטי" — רעקלאַמע, נאָר עס הויבט זיך נישט אָן. עס איז נישט דאָס. רעקלאַמע איז זיך איין זאַך און פּובליסיטי איז זיך אַן'אַנדערע זאַך.

אָט וועל איך אייך געבען אייניגע אילוסטראַציעס:

מיט א געוויסער צייט צוריק איז געווען אין דער היגער פּרעסע א נאָטיץ, אז יאַן קעפּורא (איינער און מיינער) האָט געזונגען אין אַרגענטינא און ביים סוף פון א ליד, האָט ער דאָס וואָרט „א גוטע נאַכט" פערענדערט נישט אויף שפּאַניש (אין אַרגענטינא איז די הערשענדע שפּראַך שפּאַניש), נאָר אויף איטאַליעניש (אָפּערע-זינגער זינגען געוועהנליך אין איטאַליעניש). נו, האָט מען איהם דערפאַר בעשטראָפט מיט 500 דאָלאַר, אָבער ביים גרויסען זינגער קעפּורא שפּילט דאָס קיין ראָלע נישט, ווייל ער נעהמט 2000 דאָלאַר פאַר א קאָנצערט.

איהר פיהלט דאָ עפּיס אין דעם שטיקעל נייעס רעקלאַמע?

א יאָ, ניין?! א גאַנץ געוועהנליכע אָבער אינטערעסאַנטע געשיכטע. א מעשה פון שאַווינגזיב ווי מען האָט א זינגער בעשטראָפט מיט 500 דאָלאַר פאַר זינגען אין א פרעמדער שפּראַך.

אָבער באמת איז מיט דער נאָטיץ געמיינט עפּעס אַנדערש. קאַפּורא האָ'ט מסתמא ביים קומען אין אַמעריקע. ווען מען זאָל איהם וועלען אַנאָנסירען (דאָס וואָס געהט אַריין אין בעגריף „רעקלאַמע") דאַרף מען באַנוצען דעם געוועהנליכען אופן פון אַנאָנסען „דער בערימטער", „דער וועלט בערימטער", און עס איז ערשט דאַמאָלט רעכט, אז קיינער וועט די אַנאָנס נישט לייענען. ווידער גלאַט מעלדען א נאָטיץ, אז „ס'קומט דער וועלט בערימטער זינגער" — איז דאָך אודאי נישט אינטערעסאַנט.

אָבער אַזאַ מעשה, אז פאַר זינגען 2 ווערטער אין אַן אַנדערער שפּראַך האָט מען דעם זינגער בעשטראָפט מיט 500 דאָלאַר, האָט יעדער געלייענט און יעדער ווייסט שוין, אז ס'איז פאַרהאַן א זינגער קאַפּורא און יעדער ווייסט שוין, אז 500 דאָלאַר שפּילען ביי איהם קיין ראָל נישט ווייל ער נעמט 2000 דאָלאַר פאַר א קאָנצערט.

אָדער ביישפּיל נומער 2:

מיט א געוויסער צייט צוריק איז אין דער גאַנצער אַמעריקאַנער פּרעסע געווען אַזאַ ידיעה:

א געוויסער מיליאָנער (גראָד א יוד), דער אייגענטימער פון דער פירמע (דאָ קומט דער גענוי'ער אַדרעס) האָט געשאָנקען א מיליאָן דאָלאַר זיינע אָנגעשטעלטע, וועלכע אַרבייטען ביי איהם שוין צו 15 יאָהר. עס וועט אויסקומען אַז געוויסע אַרבייטער וועלען בעקומען צו 10,000 דאָלאַר. דער מיליאָנער האָט געגעבען די נדבה אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וואָס ער האָט, צוליב זיין עלטער, בעשלאָסען זיך צוריקצוציהען פון דער פירמע. זיין פירמע פאַראייניגט זיך מיט א אַנדערער פירמע (דאָ קומט דער נאָמען און אַדרעס). וואָס לאָזט אַרויס נייע אַקציעס צו אַזויפיל און אַזויפיל

איהר זעהט עפּעס דאָ רעקלאַמע?

א, יאָ, ניין?!, א אומשולדיג שטיקל אינטערעסאַנטע נייעס. א מענש שענקט א מיליאָן דאָלאַר צו זיינע אַרבייטער. וועלכע קומען אומגעריכט צו 10 טויזענד דאָלאַר (הלואי אויף לאָדזשער יודישע פאַבריקאַנטען געזאָגט געוואָרען), אָבער דערביי איז מיט דער נאָטיץ געמיינט עפּעס אַנדערש. צוויי פירמעס האָבען זיך צונויפגעגאָסען און לאָזען אַרויס אַקציעס צו פערקויפען. אויב זיי זאָלען דאָס מעלדען דורך אַנאָנסען (רעקלאַמע) — דאַרף זיי דאָס קאָסטען א סך געלד, פאַר אַזא זייטעל ווי פון „לאָדזשער טאָגעבלאַט" בעצאָלט מען אביסעל לייכטער ווי אין לאָדז), ווידער גלאַט מעלדען אין כראָניק, וועט מען עס נישט לייענען. אַלזאָ די ידיעה וועגען א מיליאָן דאָלאַר האָט מען איבערגעכאַפּט אין אַלע צייטונגען און אויף דער ערשטער זייט מיט'ן בילד פון נדבן און דערווייל האָט מען דורכגעפיהרט די ידיעה וועגען די אַקציעס צום פערקויפען.

און איצט א מעשה, וואָס האָט פּאַסירט מיט מיר אַליין איהר ווייסט דאָך מסתמא, אז ב. א. גליקסמאַן פערנעמט זיך מיט צדקה, און אויך מיט יודיש טעאַטער. ער זוכט אומעטום וואו ער קאָן לאַפּען ביי א יוד א ביסעל געלד פאַר מושב זקנים. יתומים, הלוואות, און איר ווידער זוך ביי יעדען אַקטיאָר אָדער אַקטריסע אַביסעל מעשות. פאַסמען, עפּיזאָדען און דאַטען וועגען יודישען טעאַטער. שיקט מיר נאָט צו א יודישע אַקטריסע, איינע פון די באַרימטסטע (ליבע לעזער, נאָר אָהן קנאה. זי איז — לויט מיין חשבון — 63 יאָהר, און אַפילו לויט איהר חשבון — 52 יאָהר) און זי דערציילט מיר זעהר א שעהנע און אינטערעסאַנטע מעשה וועגען זיך און איהר פערשטאָרבענעם מאַן, די גרעסטע פערזענליכקייט פון אַמעריקאַנער יודישען טעאַטער.

א מעשה ראָמאַנטיש און פּיקאַנט, אמת'ע סחורה פאַר א טאָג צייטונג. לויף איך אַוועק צו מיין רעדאַקטאָר און דערצעהל איהם, אז איך האָב אַזאַ און אַזאַ מעשה, ווערט ער פּערזענליך אינטערעסירט, נאָר איך מוטען דערצעהלען שלאָגט ער מיר איבער, אז ער וועט די מעשה נישט דרוקען ווייל עס איז פּובליסיטי פאַר דער דאָזיגער אַלטער אַקטריסע. זי האָט א פּנים א נויטווענדיגקייט איצט אַרויסצוגעהן אין דער עפענטליכקייט, ווייל זי דערצעהלען א מעשה, וואָס איז בעדיי נישט איבריג קאָמפּלימענטאַר פאַר איהר, אָבער עס העלפט זיין פאַר איהר פּובליסיטי.

און וואָס קלערט איהר? — אודאי איז מיין רעדאַקטאָר געווען גערעכט די דאַמע האָט זיך גענייגט צו שטעלען א פערשטעלונג: און ווען מען דרוקט אָפּ אָט די מעשה, וואָס זי האָט מיר דערצעהלט, וואָלט עס געווען פאַר איהר א אויסגעצייכענטע פּובליסיטי, מ'וואָלט מאָל מעהר ווערט ווי די גרעסטע אַנאָנסען און ראַקלאַמעס

איהר האָט שוין איצט צעקיינט וואָס עס הייסט אַזעלכעס דאָס וואָרט „פּובליסיטי", וואָס מען האָט אַריינגעפיהרט אין אַמעריקע אין אונזער יודישען לשון?

אז גאָט וועט העלפען און עס וועט ווערען א סוחלער היגער וועלען מיר שמועסען נאָך א פּרק אין אַמעריקאַנער יודיש.

——:0:——

העלענאָוו

לויט דער איניציאַטיוו פון דעם קרייז-ראַט פון די פּראָפעסיאָנעלע פעראייניגן פון גייסטיגע אַרבייטער און פון דעם זשורנאַליסטען-סינדיקאַט וועט ד. 20 יולי ד. י. פּאַרקומען

א זומער-רעדוטע

מיט א פערשידענאַרטיגען פּראָגראַם ‏וואָס וועט בעשטעהן: פון פאַנט עז-לאָטעריע (יעדער לאָס געווינט)

א קאָנקורס מיט פּרעמיעס פאַר די שענסטע קליידער און פאַר די שענסטע טענץ. אַרטיסטישע אַרויסטרעטונגען. בענגאַל. פייער און א סך אַנדערע איבעראַשונגען.

קומט אויף דער רעדוטע! ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון'ם דיר. טעאָדאָר רידער. קומט אויף דער רעדוטע!

בעמערקונג: אין פאַל פון אַ אונגינסטיג וועטער, קומט די זומער-רעדוטע פאָר דעם 27 יולי.

קינא ZACHĘTA זגערזשער 26

היינט און טעגליך! די מעכטיגסטע דראַמע פון מענשליכע ליידענשאַפטען, וועלכע שפּילט זיך אָפּ אין ניו-יאָרק און אויף די מאַלאַיער-אינזעל א. נ.

זיין שקלאַפין

אין די הויפּט-ראָלען: Dorota Mackaill i Milton Sills

פּענסיאָנאַט

פאַר קינדער איז קאָלי

פון מאַדאַם פינקעלמאַן

געפינט זיך אין אַ שעהנעם נאַטור-ווינקעל אין ה' גאָלדבערג'ס ווילע

שטרענג ריטועלע קוך. — ספּעציעלע אויפזיכט.

קינדער פון 6 יאָהר אָן ווערען אָנגענומען.

אינפאָרמאַציעס טעלעפ. 127-98 אָדער אין דער שול-קאַנצעלאַריע פון ה' גאָלדבערג אַל. 1-טער מאַי 16 טעגליך פון 10—2 מיטאָג און אויפ'ן אָרט.

לאָמבאַרד א ליציטאַציע

וואַרשאַווער לייה-אַקצ.-געז. אויף בעוועגליכע משכנות אפּטיילונג אין לאָדז, זאַכאָדניאַ 31

מאַכט בעקאַנט, אַז דעם 2, 23 און 24 יולי 1930

וועלען ווערען פערקויפט דורך אַ עפענטליכע ליציטאַציע די אין זיין צייט נישט-פּראָלאָנגירטע משכנות. די פּראָצענט דאַרפען איינגעצאָהלט ווערען פאַר'ן

22-טען יולי 1930

הייל נאָכ'ן דאָזיגען טערמין וועלען די משכנות-איינלייגער מוזען צוצאָהלען די קאָסטען פון דער מלוכה'שער פּראָביר-אַנשטאַלט פאַר דער דורכגעפיהרטע פּרובען-פעסטשטעלונג; די ליסטע פון די נומערן פון די משכנות, וואָס אונטערליגען דעם פערקויף וועט ווערען פערעפענטליכט אין „קוריער לודזקי“ און עס וועט אויסגעהאַנגען ווערען אין דער ביוראָ זאַכאָדניאַ גאַס נומער 31.

Nałęczów

דאָס ביליגסטע קור-אָרט אין פּוילען. קלימאַטישע סטאַציע, 317 מעטער איבער'ן ים-פלאַך. בלאָטע-, אייזען-, גאַז-בעדער, הידראָפּאַטיע, עלעקטראָטעראַפּיע.

3 שעה פון וואַרשא ביז דער סטאַציע נאַלענטשאָוו.

לעזט!

אַכטונג! אַכטונג!

קאָנקורענץ-פּרייזען!

כדי צו ערמעגליכן די ברייטסטע קרייזען פון ג' פּובליקום צו בעקומען אַ ביליגע און גוטע קינסטלערישע אויפגאַהמע' זענען די פּרייזען אין מיין פאָטאָגראַפישן אַנשטאַלט געוואָרען פערקלענערט ווי:

12 שטיק („Express pictures") זל. 2

6 „ פאַסט-פאָטאָגראַפיעס „ 2

6 „ „ פאַסט- „ ברוין „ 6

6 „ „ „ „ אויף זייד „ 8

אַכטונג צו אַ ½ טוץ זיידענע פאַסט-פאָטאָגראַפיעס גיט מען צו אַכטונג

אַן אָריגינעלען פּאָרטרעט בחנם!!

ס'ווערען אויך אויסגעפערטיגט פּאָרטרעטען אין ראַהמען און אויך אַ פערקויף פון ראַהמען

קומט און איבערצייגט אייך!

מיט אַכטונג

„PARISIEN"

קונסט-אַנשטאַלט

פּראַנציסקאַנער 30.

דרוקזאַכען

אַ לערליי

ווערען שנעל און פּראָמפּט אין דער פיינסטער אויספיהרונג און נייעסטע שריפט אויסגעפערטיגט ביליג

קלעפּסידרעס

ווערען אין פערלויף פון 1 שעה געדרוקט און אויסגעקלעפּט אין דער גאַנצער שטאָט

בוכדרוקעריי

ע. און מ. האַמבורסקי

פּיעטריקאָווער 16, טעלעפאָן 47-100

דייטשע

האַנדעלס-קאָרעספּאָנדענץ

ערלעדיגט דאָס ביוראָ „אַרגוס"

זאַכאָדניאַ 36

טעלעפאָן 47-108

מעכאַנישע שלאָסעריי און ווייסעריי

J. Reder, Łódź

Konstantynowska 11 (róg Zachodniej)

נעמט אָן פערשידענע שלאָסעריי-אַרבייט און אויטאָגענישע שווייסונגען אונטער גאַראַנטיע.

פּריוואַט-וואוינונג גדאַנסקאַ 20. וו. 17.

חדשה בספרות העברית!

יצא לאור זה עתה ספר מדעי-אמנותי יחיד במינו, המעניין, מענג ומושך את לב הקורא בתוכנו ובסגנונו, בשם

„המוסיקה בכתבי הקדש, בתלמוד ובקבלה"

מאת י. קיהן

הספר נדפס בהידור על נייר משובח ומכורך יפה. מחירו עם המשלוח 1 דולר. להשיגו אצל המחבר

J. Kühn, WIEN XX, Karl Meisslstr. 1

קלויזולעס

— און —

זאַבעזפּיעטשעניעס

אויף אַלע שטעט אין פּוילען

ערלעדיגט אַמשנעלסטען דאָס רעכטס-קאָנסולטאַנטען-ביוראָ

„אַרגוס", 36 זאַכאָדניאַ 36

טעלעפאָן 10847

לעזט און אַבאָנירט

לאָדזער טאָגעבלאַט

Wystrzegać się naśladownictw o podobnym brzmieniu

טוך- און קאָרט-לאַגער

Sz. Maroko, Łódź

נאָוואָמיעסקאַ 2 פּראָנט 1 שטאָק טעל. 15948

עמפּפעהלט צום פריהלינג-סעזאָן אַ גרויסען אויסוואַהל פון די נייעסטע און בעסטע דאַמען- און מענער שטאָפען

Syndyk ostateczny masy upadłości firmy „Łódzka Łuszczarnia" ogłasza że ma do wydzierżawienia łuszczarnię i kaszarnię w Łodzi, Św. Jakóba 16. Oferty do dnia 28 b. m. złożyć do kancelarji adwokata Jasieńskiego przy ul. Piotrkowskiej 88. 2344

שוין ערשינען דער יולי-נומער

פון דער לאָדזער צייטשריפט פאַר ווירטשאַפטליכע, געזעלשאַפטליכע און קולטורעלע פראַגען

אילוסטרירטער „פּוילישער מאַנטשעסטער"

אונטער דער רעדאַקציע פון אלי' באַרוכין

מיט אַרטיקלען פון: ד"ר אריה טאַרטאַקאָווער, קאָנסול מאַקס קאָהן, סטאַניסלאַוו לוויטערבאַך, יוליאַן טובים, אָסקאַר בערמאַן, נ. שפּעט, אלי' באַרוכין, ברונאָ ווינאַווער, סטאַראָסטע אַלעקסי רזשעוווסקי, מאַגיסטער יוזעף ליטווין, י. האַנעמאַן א. א.

דער נומער איז רייך אילוסטרירט.

פּרייז 75 גראָשען.

צו בעקומען ביי אַלע צייטונגס-פערקויפער.

צו וואָס זאָלט איהר ליידען

פון שווייס פון די פיס פון וועלכען די הויט קריכט אָפּ און עס מאַכט זיך ראַנעט און פון שלעכטען ריח, וואָס קיין מענש קען נישט שטעהן נעבען אייך, און פון אָדציסקעס, אַז אין 2 טעג קענט איהר דאָס בעזייטיגען נויצענדיג דעם פּראָשעק און פלאַסטער ראַדיקאַל מיט מיינעם סטעמפּעל. פּרייז 30 גראָשען. צו בעקומען נור ביי דעם צייטונגס-פערקויפער אַלטע שטאָט 1, וועלניאַרז און אויך ביים צייטונגס-פערטויפער צגיעלניאַנע 37 נעבען אייערגעוועלב. א-יך אַ גוט מיטעל צו וואַנצען גאַראַנטירט זעהר גוט. געדענקט דעם אַדרעס.

שרייבען שעהן און שנעל

לערנט אויס דער בעריהמטער קאַליגראַף ל. בערמאַן אין 15 לעקציעס, אויך ווערט אויסגעלערנט גוט שרייבען אַ יודישען בריף אין 15 טעג, אפילו דעם וואָס קען גאָרניט. די עלטער שפּילט קיין ראָלע ניט.

זאַוואַדזקאַ 19 פּר. 1 שט.

MOTORY

elektryczne nowe i używane

NAJTAŃSZE ŹRÓDŁO

WARSZTATY

REPERACYJNE

BUDOWA KOLLEKTORÓW I ROZRUSZNIKÓW

INSTALACJE

elektryczne wszelkiego rodzaju.

REKLAMY NEONOWE.

Inż. J. REICHER i S-ka

POŁUDNIOWA 28, TEL. 21-000.

Maturzyści! Uwaga!

Bezpłatnych informacji w sprawie studjów w Czechosłowacji udziela się od 6—8 wiecz. **Żeromskiego 40, front II p. m. 20.**

ביליג צו פערקויפען

א מאַטאַציקעל און אַ ראָווער

אין גוטען צושטאַנד.

Gałkiewicz 39, בזשעזשינער

הולך בתום ילך בטח, ומעקש דרכיו יודע

גויל אלו רקיעי, קני כל חורש תא:
דיו אלו ימי וכל מי כנישו תא:
דירי ארעא ספרי ורשמי רשו תא:

קענען נישט איבערגעבען דאָס רעיעלקייט פון דער אַלט-בעוואוסטער רעכטסקאָנסולענטען-ביוראָ פון ה'

מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17

(זאַכאָדניאַ 52) טעל. 79-148

וואו עס ווערט פּינקטליך ערלעדיגט, געוויסענהאַפט געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילנע, קאַרנע, האַנדלאָווע אַפּעלאַציעס, אָדוואָלאַניעס, קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, וועגען דירות אין אורזשאָנד ראָזיעמטשי. ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. מיט אַכטונג

ד. מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17

וויכטיג פאַר דאַמען!

מאַכט איך די עלעגאַנטסטע דאַמען-היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלטעסטע היטע איבעראַרבייטע איך אויף גענצליך ניי. געדענקט די אַדרעס:

פאַר נאָר 2.50 זל.

23 זאַוואַרזקאַ 23

בעמערק.: ניי היטען די לעצטע נייהייטען אין פּיינער ביליגער אויספירונג 50 פּראָצ. ווי איבעראַל.

„TOLA"

אַבאָנעמענטס-פּרייז: [illegible] ... אין 20— גראָש, אין אויסלאַנד — 1,25 דאָלאַר.

Redaktor-wydawca E. Hamburski

Drukarnia E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska [illegible]